

Academia Română
Institutul de Sociologie

Februarie 2021

Viețile digitale ale copiilor în timpul COVID-19 (primăvara 2020). Riscuri și oportunități.

Raport KiDiCoTi pentru România

Dr. Anca Velicu

INSTITUTUL DE SOCIOLOGIE

A se cita ca: Velicu, Anca (2021). *Viețile digitale ale copiilor în timpul COVID-19 (primăvara 2020). Riscuri și oportunități. Raport KiDiCoTi pentru România*. București: Institutul de Sociologie. Disponibil la https://www.insoc.ro/institut/Raport_kidicoti_final_RO.pdf

Cuprins

Cuprins	1
Lista Figurilor.....	2
Lista Tabelelor	4
Rezultatele cercetării pe scurt	5
Despre cercetarea KiDiCoTi	8
Introducere	8
Despre acest Raport.....	8
Citirea datelor prezentate în Raport.....	9
Metodologie.....	9
Accesul la internet și timpul de utilizare.....	11
Oportunități de folosire a tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului	13
Percepția părintelui asupra oportunităților oferite de tehnologia digitală în perioada lockdown-ului .	13
Competențe digitale ale copiilor și ale părinților.....	16
Activități online	19
Dinamica activităților online ale copilului în perioada lockdown-ului.....	19
Activitățile online ale părintelui și dinamica acestora în perioada lockdown-ului	23
Riscurile tehnologiilor digitale în perioada lockdown-ului	25
Folosirea excesivă a internetului de către copii.....	25
Situatii neplăcute sau deranjante întâlnite de copii online	27
Cyberbullying-ul	28
Riscuri legate de conținutul generat de utilizatori.....	31
Abuzul de date personale	33
Îngrijorarea părinților cu privire la alte riscuri	34
Dezinformarea	34
Riscuri de comportament, de sănătate și de contact: perspectiva părinților	36
Percepția părinților asupra impactului negativ al tehnologiei digitale asupra vieții de familie în perioada lockdown-ului.....	37
Medierea parentală	39

Concluzii	44
Referințe	45

Lista Figurilor

Figura 1: Tipul de conexiune la internet deținut la nivel de gospodărie în perioada lockdown-ului	12
Figura 2: Numărul de ore petrecute de copii online și numărul de ore petrecute online pentru activități școlare pe perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic.....	12
Figura 3: Percepția părinților asupra utilității tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului (procente)	13
Figura 4: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului utilității tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului (percepția părinților).....	14
Figura 5: Percepția părinților asupra oportunităților oferite de tehnologiile digitale vieții de familie în perioada lockdown-ului (%)	15
Figura 6: Percepția părinților asupra oportunităților oferite de tehnologiile digitale vieții de familie în perioada lockdown-ului (scor)	15
Figura 7: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului oportunităților oferite de tehnologia digitală în perioada lockdown-ului (percepția părinților).....	16
Figura 8: Competențele digitale ale copiilor (%).....	17
Figura 9: Competențele digitale ale părinților (%).....	17
Figura 10: Dinamica activităților de informare desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (%)	19
Figura 11: Dinamica activităților de entertainment și folosire a media sociale desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (%)	20
Figura 12: Dinamica activităților de comunicare desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (%)	20
Figura 13: Dinamica activităților online (altele) desfășurate de copil în perioada lockdown-ului (%)	21
Figura 14: Scorul dinamicii diferitelor activități desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (scor)	22
Figura 15: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului dinamicii diferitelor activități desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (scor).....	23
Figura 16: Dinamica activităților online desfășurate de părinte în perioada lockdown-ului (%)	23
Figura 17: Scorul dinamicii diferitelor activități online ale părinților în perioada lockdown-ului	24
Figura 18: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului dinamicii activităților online ale părinților în perioada lockdown-ului	24
Figura 19: Dinamica folosirii excesive a internetului de către copii în perioada lockdown-ului: îngrijorarea părinților versus percepția copiilor (%).....	25
Figura 20: Dinamica situațiilor neplăcute întâlnite de copii pe internet în perioada lockdown-ului (%) ...	27
Figura 21: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului dinamicii situațiilor neplăcute întâlnite online de copii în perioada lockdown-ului (scor).....	28
Figura 22: Dinamica situațiilor de cyberbullying în perioada lockdown-ului: copiii ca victime și copiii ca agresori versus îngrijorarea părinților (%)	29
Figura 23: Scorul dinamicii situațiilor de cyberbullying în perioada lockdown-ului: copiii ca victime și copiii ca agresori versus îngrijorarea părinților (scor).....	30

Figura 24: Conținuturi generate de utilizatori: dinamica expunerii copiilor la astfel de riscuri și percepția părinților față de ele (%)	32
Figura 25: Abuzul de date personale: dinamica expunerii copiilor la astfel de riscuri și percepția părinților față de ele (%)	33
Figura 26: Dezinformarea: dinamica îngrijorării părinților față de expunerea copiilor la dezinformare (%)	35
Figura 27: Dezinformarea: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii îngrijorării părinților față de acest risc (scor)	35
Figura 28: Dinamica îngrijorării părinților cu privire la riscurile de comportament, de sănătate și de contact (%)	36
Figura 29: Scorurile dinamicii îngrijorării părinților cu privire la riscurile de comportament, de sănătate și de contact (scor)	36
Figura 30: Percepția părinților asupra influenței negative a tehnologiilor digitale asupra vieții familiei în perioada lockdown-ului (%)	38
Figura 31: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului percepției părinților asupra influenței negative a tehnologiilor digitale asupra vieții familiei în perioada lockdown-ului (scor).....	38
Figura 32: Dinamica practicilor de mediere parentală de tip restrictiv pe perioada lockdown-ului (%)....	39
Figura 33: Scorul dinamicii practicilor de mediere parentală de tip restrictiv în perioada lockdown-ului (scor)	40
Figura 34: Dinamica practicilor de mediere parentală de tip activ în perioada lockdown-ului (%)	40
Figura 35: Scorul dinamicii practicilor de mediere parentală de tip activ în perioada lockdown-ului (scor)	41
Figura 36: Dinamica practicilor de mediere parentală de tip control și a celor pentru siguranță pe internet în perioada lockdown-ului (%)	42
Figura 37: Scorul dinamicii practicilor de mediere parentală de tip control și a celor pentru siguranță pe internet în perioada lockdown-ului (scor)	42

Lista Tabelelor

Tabelul 1: Descrierea eșantionului.....	10
Tabelul 2: Dispozitive digitale prezente în gospodărie în perioada lockdown-ului	11
Tabelul 3: Competențe digitale: comparație copil – părinte (distribuție socio-demografică a scorurilor)	18
Tabelul 4: Îmbunătățirea competențelor digitale: comparație copil – părinte (distribuție socio-demografică a scorurilor).....	18
Tabelul 5: Folosirea excesivă a internetului de către copii: Distribuția pe categorii socio-demigrafice – percepție copii versus îngrijorare părinte.....	26
Tabelul 6: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii cyberbullying-ului în perioada lockdown-ului: copiii ca victime și copiii ca agresori versus îngrijorarea părinților	30
Tabelul 7: Conținuturi generate de utilizatori: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii expunerii copiilor și a îngrijorării părinților față de aceste riscuri (scor)	32
Tabelul 8: Abuzul de date personale: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii expunerii copiilor și a îngrijorării părinților față de aceste riscuri (scor)	34
Tabelul 9: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamici îngrijorării părinților cu privire la riscurile de comportament, de sănătate și de contact (scor)	37
Tabelul 10: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii diferitelor tipuri de mediere parentală în perioada lockdown-ului (scor).....	43

Acknowledgement: Acest Raport a fost posibil ca urmare a colaborării Institutul de Sociologie cu Joint Research Center – European Commission care a finanțat culegerea datelor pentru România

Rezultatele cercetării pe scurt

Raportul *Viețile digitale ale copiilor în timpul COVID-19 (primăvara 2020). Riscuri și oportunități. Raport KiDiCoTi pentru România* prezintă datele rezultate în urma investigării unui eșantion online de 518 familii din România, din fiecare familie fiind intervievați un copil (cu vârsta între 10-17 ani) și un părinte; culegerea datelor a avut loc în a doua jumătate a lui iulie 2020.

Capitolul „Oportunități de folosire a tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului” arată că:

- 9 din 10 părinți *consideră că tehnologiile digitale au fost utile în perioada lockdown-ului*; în cadrul eșantionului, *cea mai mare variație fiind în raport cu statutul socio-economic*, părinții din familii cu venituri sub medie având o apreciere mai scăzută (deși, încă, foarte ridicată) a utilității tehnologiei digitale.
- 7 din 10 părinți afirmă că în această perioadă *au aflat mai multe despre viața digitală a copiilor lor*, iar aproape 3 din 4 afirmă că au aflat despre noi aplicații sau platforme.
- Printre cele mai apreciate oportunitățile au fost menționate: *păstrarea contactului cu familia extinsă și prietenii, activitățile digitale realizate împreună cu copilul, descoperirea de noi instrumente și pătrunderea în lumea digitală a copilului*.
- Cei cu venituri sub medie au un scor total al oportunităților mai scăzut; variații ușoare apar în funcție de genul părintelui, bărbații având un scor mai mare al oportunităților.

Competențele digitale

- *8 din 10 copii știu să intre într-o videoconferință și 7 din 10 au competențe legate de folosirea media sociale*. Cel mai puțin siguri pe competențele lor sunt copiii în ceea ce privește *folosirea serviciilor publice online* (mai puțin de 4 din 10). Competențele de informare sunt deținute de doar 5-6 copii din 10.
- Competențele digitale variază diferit la părinți și copii: la părinți cea mai mare variație apare în raport cu statusul socio-economic – *părinții cu venituri sub-medie având competențe digitale mai scăzute; la copii, cea mai mare variație apare cu vârsta / ciclul școlar, copiii de școală primară având cele mai scăzute competențe*.
- Ambele grupuri au raportat o îmbunătățire a competențelor digitale în timpul lockdown-ului, părinții prezentând o îmbunătățire a competențelor digitale mai mare decât copiii.

Activități online

- *Activitățile de informare*: 7 din 10 copii spun că li s-a întâmplat mai mult decât înainte să învețe ceva nou căutând pe internet, dar mai puțin de 4 din 10 au căutat știri online mai mult decât înainte.
- *Entertainment*: Cel mai mult au crescut în perioada lockdown-ului activitățile de folosire a mesageriei instant, vizionarea de videoclipuri sau filme online și jucatul jocurilor video (în jur de 7 din 10 copii).

- *Comunicare*: menținerea contactului cu profesorii (3 din 4 copii au făcut acest lucru mai mult decât înainte), cu prietenii (7 din 10 afirmând același lucru) și cu familia (55%).
- *Variația dinamicii activităților online ale copiilor*: copiii cu venituri peste medie au făcut în perioada lockdown-ului mai multe activități decât înainte (în raport cu copiii cu venituri medii sau sub medie); fetele au un scor al dinamicii activităților mai mare decât al băieților și copiii de gimnaziu mai mare decât cei de liceu sau primară.
- *Activitățile online ale părinților* cu cea mai mare creștere sunt căutatul de știri online (64%) și cumpărăturile online (63%).
- Cea mai mare intensificare a activităților este în grupul părinților cu venituri peste medie.

Capitolul „Riscurile tehnologiilor digitale în perioada lockdown-ului” arată că:

Folosirea excesivă a internetului

- 1 din 4 copii nu a sărit peste somn sau mese din cauza folosirii internetului; unul din zece copii declară că niciodată nu a simțit că a petrecut prea mult timp pe internet.
- Percepția generală că ar fi petrecut prea mult timp pe internet a crescut la 6 din 10 copii în perioada lockdown-ului, comparativ cu perioada anterioară.
- 7% dintre părinți nu au fost niciodată îngrijorați de folosirea excesivă a internetului; 55% au fost mai îngrijorați de acest aspect în perioada lockdown-ului, iar 35% s-au declarat la fel de îngrijorați.
- Creșterea cea mai mare a îngrijorării părinților este printre cei cu copii în ciclul primar, printre mame și printre părinții de băieți.

Situații neplăcute pe internet

- 4 din 10 copii nu au întâlnit niciodată o situație pe internet care să îi deranjeze, iar aproape un sfert au întâlnit în perioada lockdown-ului astfel de situații mai mult decât înainte.
- Incidența situațiilor deranjante de pe internet a crescut în perioada lockdown-ului pentru copiii din ciclul primar, pentru fete și pentru copiii cu venituri peste medie.

Cyberbullying

- Între *50% și 60% dintre copii spun că nu au întâlnit niciodată situații de cyberbullying (ca victimă sau ca agresor)*.
- *Între 12% și 17% dintre copii au fost mai frecvent victime ale cyberbullying-ului în perioada lockdown-ului decât înainte, în timp ce pentru 2 din 10 copii, perioada lockdown-ului nu a adus nicio schimbare*.
- Riscul copiilor de a fi implicați în cyberbullying a rămas aproape neschimbat față de perioada anterioară.
- Pentru fete și pentru copiii din ciclul primar crește ușor riscul de a deveni victime ale cyberbullying-ului; pentru *liceeni, fete și cei cu venituri peste medie crește ușor riscul de a deveni agresor în cyberbullying în această perioadă*.
- Îngrijorările părinților sunt cu mult mai mari față de incidența riscului; *doar 8% spunând că nu au avut niciodată acest tip de îngrijorare* (deși mai mult de jumătate dintre copii declară că nu au fost niciodată victime). De asemenea, *aproape jumătate dintre părinți au declarat că au fost mai îngrijorați legat de cyberbullying în această perioadă*.

- Părinții cu venituri medii și peste medie, părinții de fete și cei de copii din școala primară tind să fie mai îngrijorați decât restul părinților.

Riscuri legate de conținuturi create de utilizatori

- În jur de *3 din 10 copii declară că nu au fost niciodată expuși la conținuturi care înfățișează violență extremă sau la discurs instigator la ură*, în timp ce *4 din 10 copii declară că nu au fost niciodată expuși la conținuturi care incită la comportamente nesănătoase* (e.g. anorexie sau auto-mutilare).
- *Între 20%-20% dintre copii declară că au văzut mai multe astfel de conținuturi în perioada lockdown-ului decât înainte*; pentru o treime dintre ei, expunerea la acest risc a rămas constantă.
- Părinții sunt îngrijorați în proporție mai mare decât cea a incidenței riscului printre copii, doar *11% declarând că nu au fost niciodată îngrijorați* de faptul că copilul ar putea deveni victimă a discursului instigator la ură, *aproape jumătate declarând că în perioada lockdown-ului au fost mai îngrijorați de acest risc*.

Abuzul de date personale

- *60%-70% dintre copii declară că nu au fost niciodată victime ale abuzului de date personale*. Atunci când au fost victime, cea mai frecventă situație a fost virusarea dispozitivului, iar cele mai puțin întâlnite au fost cele care implică înșelătoria pe internet/ pierderea banilor și așa numitele „hate-pages”. Între 9% și 15% dintre copii declară că aceste situații s-au intensificat în perioada lockdown-ului.
- *5 din 10 părinți declară că îngrijorarea lor privind dezvăluirea de către copil a datelor personale pe internet a crescut în perioada „statului acasă”*, 4 din 10 rămânând la fel de îngrijorați ca înainte.

Alte îngrijorări ale părinților

- Pentru mai mult de *50% dintre părinți a crescut îngrijorarea cu privire la dezinformare*.
- *Grooming*-ul, sau riscul ca un copil să intre în contact cu un adult care urmărește să îl exploateze sau abuzeze sexual, are cea mai mare dinamică în îngrijorarea părinților.

Impactul negativ al tehnologiei asupra familiei

- Mai mult de jumătate dintre părinți au raportat *„oboseala digitală” resimțită de membrii familiei*. Majoritatea părinților au respins însă afirmația că folosirea tehnologiei digitale a dus la apariția de noi conflicte la nivelul familiei în perioada lockdown-ului.
- Părinții cu copii de școală primară, mamele, părinții de băieți și părinții cu venituri sub medie au raportat în mai mare măsură un impact negativ al tehnologiei digitale asupra vieții de familie.

Capitolul „Medierea parentală” arată că:

- Aproape jumătate dintre părinți nu și-au modificat practicile de mediere parentală restrictivă.
- Între 45% și 60% dintre părinți raportează *o intensificare a practicilor de mediere activă*.
- Părinții cu venituri peste medie și cei ai copiilor de școală primară sunt cei mai predispuși la intensificarea practicilor de mediere pe timpul lockdown-ului.
- Cel mai mult se intensifică în perioada lockdown-ului practicile de mediere de tip activ, urmate de medierea pentru siguranța pe internet și de cea de tip „control și monitorizare”.

Despre cercetarea KiDiCoTi

Introducere

Raportul *Viețile digitale ale copiilor în timpul COVID-19 (primăvara 2020). Riscuri și oportunități. Raport KiDiCoTi pentru România* este parte a proiectului colaborativ *Viețile digitale ale copiilor în timpul COVID-19 (KiDiCoTi). Un studiu comparativ cu metodologie mixtă asupra practicilor, siguranței și bunăstării digitale a copiilor*¹. Proiectul [KiDiCoTi](#) este coordonat de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene (JRC-EC, coordonatoare internațională a proiectului fiind doamna Stephane Chaudron) și se desfășoară într-un consorțiu de cercetare care cuprinde instituții din 15 țări². Cercetarea are ca scop înțelegerea modului în care copiii și părinții au utilizat tehnologia digitală în primăvara lui 2020, în perioada „statului acasă” (lockdown) generată de criza COVID-19. Proiectul a avut ca punct de interes principal înțelegerea beneficiilor și riscurilor potențiale asociate folosirii tehnologiei digitale. Rezultatele studiului vor servi drept bază pentru recomandări cu privire la ceea ce ar trebui luat în considerare pentru crearea unui [internet mai bun](#) pentru copiii din Europa și, implicit, din România.

În cadrul proiectului, cu referire strict la datele românești, a mai fost publicat raportul [Scoala la distanță \(primăvara 2020\) și folosirea tehnologiilor digitale de către copii. Opiniile părinților și ale copiilor din România. Raport KiDiCoTi](#)³. Pentru prezentarea comparativă a datelor internaționale au fost publicate rapoartele: *How children (10-18) experienced online risks during the Covid-19 lockdown – Spring*⁴ și *How families handled emergency remote schooling during the time of Covid lockdown in spring 2020*⁵.

Despre acest Raport

Acest Raport este structurat în trei părți: primele două părți, mai extinse, prezintă oportunitățile și riscurile utilizării internetului în perioada lockdown-ului, atât din perspectiva copiilor, cât și din perspectiva părinților. A treia parte raportează asupra activităților de mediere parentală practicate de părinți pentru a preîntâmpina sau a minimiza eventualele efecte negative ale folosirii internetului. Deoarece problematica accesului la internet și a dispozitivelor folosite în acest sens a fost tratată pe larg în raportul

¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/kidicoti-kids-digital-lives-covid-19-times>

² Universitatea din Salzburg (AU), Paedagogische Hochschule Salzburg Stefan Zweig (AU), Universitatea Aarhus (DK), Universitatea de Sud din Danemarca (DK), Universitatea Paris Est Créteil (FR), Université de Poitiers (FR), Leibniz-Institut für Medienforschung | Hans-Bredow-Institut (DE), Universitatea Cattolica del Sacro Cuore di Milano (IT), Universitatea Norvegiană de Științe și Tehnologie (NO), Universitatea din Oslo (NO), Institutul de Sociologie (Academia Română) (RO), Institutul de Științe Sociale Ivo Pilar (HR), Centrul Spitalic Clinic Osijek (HR) Universitatea Catolică Portugheză (PT), Universitatea din Lisabona (PT), Universitatea din Ljubljana (SI), Universitatea Autonomă din Madrid (ES), Universitatea Autonomă din Barcelona (ES), Universitatea Catolică din Louvain (Belgia), Universitatea din Dublin, Centrul Național de Cercetare și Resurse Anti-Bullying (IE), ZHAW Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften (CH)

³ Velicu, Anca (2020). *Școala la distanță (primăvara 2020) și folosirea tehnologiilor digitale de către copii. Opiniile părinților și ale copiilor din România. Raport KiDiCoTi*. București: Institutul de Sociologie. Disponibil la https://www.insoc.ro/institut/Raport_Scoala_KiDiCoTi%20RO.pdf

⁴ Lobe, B., Velicu, A., Staksrud, E., Chaudron, S. and Di Gioia, R. (2020), *How children (10-18) experienced online risks during the Covid-19 lockdown - Spring 2020*, EUR 30584 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-29763-5 (online), doi: 10.2760/562534 (online), JRC124034

⁵ Vuorikari, R., Velicu, A., Chaudron, S., Cachia, R. and Di Gioia, R., *How families handled emergency remote schooling during the Covid-19 lockdown in spring 2020*, EUR 30425 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-24519-3 (online), doi:10.2760/31977 (online), JRC122303.

despre școala la distanță din primăvara lui 2020 (Velicu, 2020), în acest raport am preluat în introducere doar câteva date generale care să ofere un context pentru restul raportului.

Citirea datelor prezentate în Raport

Deoarece interesul proiectului KiDiCoTi a fost de *a surprinde schimbarea care a apărut în utilizarea tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului*, foarte multe date din acest raport se referă la „*dinamică*”, întrebările fiind de foarte multe ori de forma: „Cât de mult s-au întâmplat anumite lucruri, dacă este cazul, în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte?” Variantele de răspuns erau în acest caz de forma unei scale Likert în cinci puncte, de la „mult mai puțin”, la „mult mai mult”, punctul neutru („la fel de mult”) având valoarea 3.

Pentru o mai ușoară citire și înțelegere a datelor am preferat să prezentăm datele *în două moduri*. Pe de o parte am prezentat *frecvențele relative (procentele)* ale răspunsurilor la întrebări folosind scala Likert în trei puncte (prin însumare „mult mai puțin” cu „mai puțin” și „mult mai mult” cu „mai mult”). Pentru a înțelege însă dinamica schimbărilor induse de lockdown, am calculat de fiecare dată și *scorul dinamicii* pentru fiecare item în parte sau, mai ales atunci când prezentăm distribuția pe categorii socio-demografice (genul copilului și genul părintelui – acolo unde există o justificare teoretică pentru ele -, ciclul școlar al copilului și statusul socio-economic (SES)), am agregat mai mulți itemi care măsurau același indicator. Acest scor al dinamicii ia valori între 1 și 5, 3 fiind valoarea neutră. Astfel, *scorurile mai mari de 3 reprezintă tendința de creștere* a respectivului indicator, în timp ce scorurile mai mici de 3 ar însemna o dinamică descendentă. Trebuie de asemenea menționat că, atunci când în variantele de răspuns la o întrebare apăreau și alte posibilități în afara scalei Likert, acestea au fost excluse la calcularea scorului (altfel spus, *scorul dinamicii utilizărilor este calculat numai pe baza răspunsurilor care au avut cel puțin o dată respectiva utilizare / risc* etc.).

Metodologie

Datele prezentate în acest Raport sunt culese în cadrul *anchetei cantitative care s-a desfășurat online*. Aceasta a presupus auto-completarea unui chestionar de către un părinte și un copil de 10-17 ani din aceeași gospodărie. Metodologia cercetării a fost elaborată colaborativ de cercetătorii participanți la consorțiu (din partea Institutului de Sociologie, la elaborare metodologiilor a participat Dr. Anca Velicu, autoarea acestui Raport). Pentru prezentarea aspectelor metodologice ale proiectului vom prelua informații publicate deja în raportul kiDiCoTi referitor la școală (Velicu, 2020).

Culegerea datelor a avut loc online în toate cele 11 țări care au participat la etapa cantitativă a proiectului KiDiCoTi și a fost coordonată de Valicon (SL), o agenție de piață specializată în cercetarea online. Cu excepția Italiei, în fiecare țară eșantionul a cuprins minimum 500 de familii (în România, 518). Chestionarul a cuprins două secțiuni, una pentru părinte și una pentru copil, părintele fiind primul selecționat, după ce se stabilea dacă întrunește criteriile de participare (unul dintre principalele criterii fiind acela de a avea un copil cu vârsta între 10-17 ani, dornic la rândul său să participe la cercetare). După completarea secțiunii care se adresa părintelui, acesta era invitat să îl cheme pe copilul participant (care își dăduse acordul anterior) pentru a completa secțiunea adresată copilului. Dacă copilul nu era disponibil la momentul respectiv, avea posibilitatea să completeze chestionarul la un moment ulterior. Completarea chestionarului dura aproximativ 35-45 minute pentru ambele secțiuni. Culegerea datelor în România a avut loc în a doua jumătate a lui iulie 2020.

Fiind bazat pe un panel online, eșantionul nu este reprezentativ național în termeni stricți. Cu toate acestea, cele 518 familii participante au fost selecționate pentru a respecta distribuția regională a populației (NUTS 3). În metodologia de selecționare a eșantionului au mai existat de asemenea cerințe în ceea ce privește distribuția echilibrată a copiilor respondenți pe grupe de vârstă și distribuția echilibrată în ceea ce privește genul respondenților, atât a părinților, cât și a copiilor. Pentru o descriere mai exactă a eșantionului, vezi Tabelul 1.

Dată fiind folosirea unui panel online pentru eșantionare, *o limitare* a acestei cercetări o reprezintă incapacitatea de a da seamă de situația familiilor neconectate la internet sau cu conectivitate redusă, familii care nu apar în astfel de paneluri online. Această limitare a fost resimțită stringent la nivelul raportului referitor la desfășurarea școlii la distanță în primăvara lui 2020 (vezi Velicu, 2020) unde nu s-a răspuns la întrebarea cum au reușit aceste familii dezavantajate digital să gestioneze școala la distanță în primăvara lui 2020. Această limitare nu are un impact foarte mare asupra prezentului raport, care are ca focus ce se întâmplă în familiile digitalizate. Este însă de dorit ca la citirea acestui raport să se țină cont că eșantionul a fost selectat dintr-o populație mai integrată digital decât populația generală la nivelul României și în ceea ce privește dispozitivele de acces, și în ceea ce privește competențele digitale.

Tabelul 1: Descrierea eșantionului

Descrierea eșantionului (număr de gospodării=518)	Frecvența	Procent (%)
Genul parintelui		
Feminin	242	46.7
Masculin	242	52.9
Altele	242	0.4
Statutul marital al părintelui		
părinte singur	54	10.5
părinte într-o relație sau căsătorie	462	89.5
Statutul economic al familiei (autoevaluare)		
Veniturile sunt mult sub medie	33	6.5
Veniturile sunt întrucâtva sub medie	70	13.8
Veniturile sunt medii	241	47.3
Veniturile sunt întrucâtva deasupra mediei	138	27.1
Veniturile sunt mult peste medie	27	5.3
Statutul ocupational al parintelui in perioada crizei		
Activ/ă la locul de muncă	183	36.2
Lucru de acasă, la distanță	129	25.5
Activ/ă la locul de muncă și lucru de acasă, la distanță	98	19.4
Nu a lucrat in perioada crizei	95	18.8
Mediul de rezidenta in perioada crizei		
Într-un sat sau la țară	73	14.1
Într-un oraș mic	148	28.6
Într-un oraș mare	297	57.3
Locuirea in perioada crizei		
Într-un apartament fără balcon sau terasă	54	10.4

Într-un apartament cu balcon sau terasă	276	53.3
Într-o casă fără grădină	17	3.3
Într-o casă cu grădină	169	32.6
Altele (specificați)	2	0.4
Genul copilului respondent		
Masculin	303	58.5
Feminin	209	40.3
Altele	1	0.2
Nu doresc să răspund	5	1.0
Distribuția copilului respondent pe grupe de vârstă		
10-12 ani	181	34.9
13-15 ani	176	34.0
16-17 ani	161	31.1
Distribuția copilului respondent pe ciclu școlar		
primară	78	15.3
gimnaziu	251	49.1
liceu	176	34.4
școala terminată	6	1.2
Distribuția familiilor pe regiuni de dezvoltare		
Nord-Vest	65	12.5
Centru	60	11.6
Nord-Est	75	14.5
Sud-Est	70	13.5
Bucuresti - Ilfov	94	18.1
Sud-Muntenia	72	13.9
Sud-Vest Oltenia	38	7.3
Vest	44	8.5

Nota 1: Întrebările folosite pentru a măsura aspectele demografice au fost folosite în mod uzual și nu le listăm aici; la acestea am adăugat unele întrebări referitoare la statutul ocupațional specific și locuirea din perioada "statului acasă" (n=518)

Accesul la internet și timpul de utilizare

Date despre accesul copiilor la internet, dispozitivele digitale prezente la nivelul gospodăriei, dispozitivele folosite de copii și timpul de folosire al internetului au fost pe larg prezentate în raportul dedicat școlii la distanță (Velicu, 2020). Totuși, pentru că aceste date sunt importante pentru creionarea contextului în care are loc înțelegerea acestui raport, vom prelua câteva date din raportul menționat anterior.

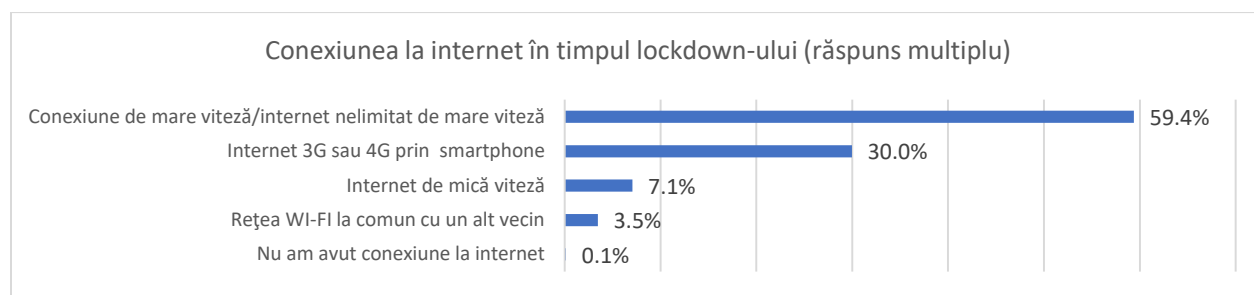
Tabelul 2: Dispozitive digitale prezente în gospodărie în perioada lockdown-ului

Dispozitive prezente în gospodărie	Tablete	Calculator personal sau laptop	Smartphone-uri
Medie	1.19	1.94	3.10
Mediană	1.00	2.00	3.00

Nota 2: Q1 Mai jos se află o listă de dispozitive digitale. Pentru fiecare categorie vă rugăm să scrieți numărul total de dispozitive pe care le aveți în gospodăria dvs, precum și, dacă este cazul, numărul celor pe care le-ați obținut în perioada "statului acasă"

Dotarea medie a gospodăriilor cuprinse în eșantion este de 3 smartphone-uri, 2 calculatoare și 1 tabletă. Așa cum menționam în paragraful despre limitările acestei cercetări, eșantionarea pe baza unui panel online prezintă dezavantajul de a avea o distorsiune în eșantion, cu o suprareprezentare a unor familii mai „digitalizate” decât populația generală.

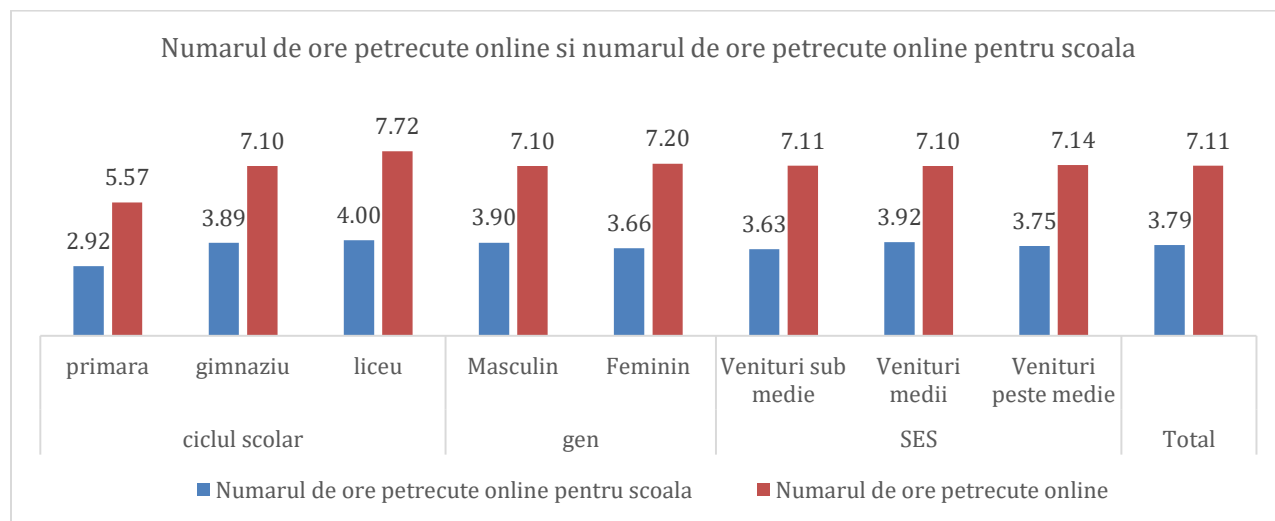
Figura 1: Tipul de conexiune la internet deținut la nivel de gospodărie în perioada lockdown-ului

Nota 3: D11. Pentru perioada "statului acasă", care dintre următoarele variante descrie conexiunea de internet din gospodăria dvs.? (răspuns multiplu)

Figura 1 arată că 6 din 10 gospodării au conexiune de mare viteză și 3 din 10 au internet de tip 3G sau 4G.

Figura 2: Numărul de ore petrecute de copii online și numărul de ore petrecute online pentru activități școlare pe perioada „statului acasă”, în funcție de ciclul școlar, gen și status socio-economic

Nota 4: QC2: În perioada "statului acasă", într-o zi obișnuită din timpul săptămânii, cam câte ore petreceai pe internet sau folosind tehnologiile digitale? Prin "tehnologii digitale" înțelegem tabletă, calculator, smartphone sau orice alt dispozitiv digital pe care obișnuiești să îl folosești. Te rugăm să indicii numărul total de ore (de exemplu, 1, 2, 3...). QC3: Din numărul total de ore pe care îl petreceai online în perioada "statului acasă", câte ore petreceai online sau folosind tehnologiile digitale doar pentru activități care țineau de ȘCOALĂ?

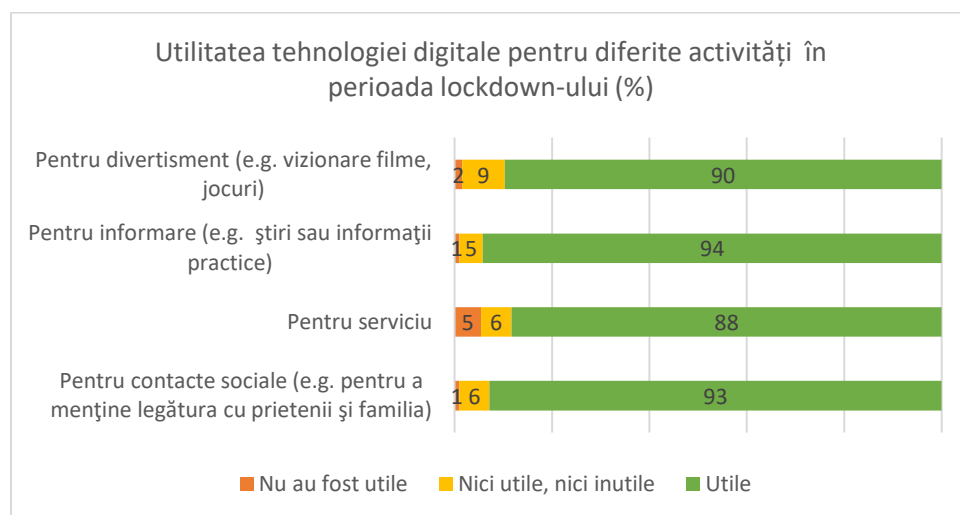
Figura 2 arată că într-o zi obișnuită de săptămână copiii petrec în medie 7,11 ore pe internet, dintre care mai mult de jumătate (3,79 ore) îl petrec pentru școală.

Oportunități de folosire a tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului

Majoritatea cercetărilor despre folosirea internetului de către copii arată că nu putem vorbi doar despre riscuri ale internetului și despre victimizarea copiilor pe internet, ci, din contra, riscurile merg mână în mână cu oportunitățile și sunt ambele în relație directă cu utilizările: mai multe utilizări înseamnă în același timp expunerea la mai multe riscuri, dar și, potențial, mai multe beneficii (Livingstone et al., 2011, de Haan, 2009). În acest context, am început prezentarea datelor cu oportunitățile oferite de folosirea tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului pentru a avea o imagine balansată.

Percepția părintelui asupra oportunităților oferite de tehnologia digitală în perioada lockdown-ului

Figura 3: Percepția părinților asupra utilității tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului (procente)

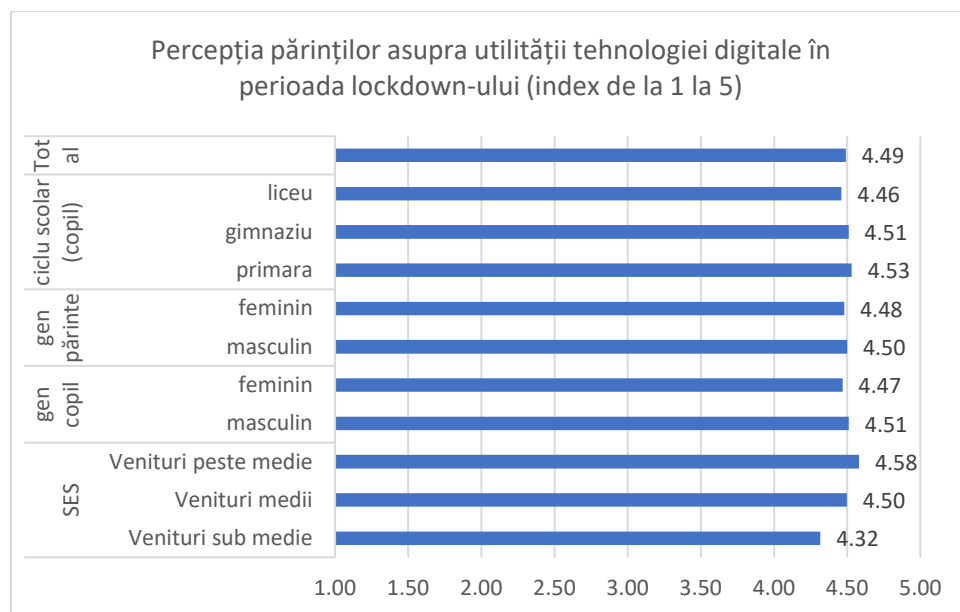

Nota 5: Q4. Mai jos găsiți o listă de posibile utilizări ale tehnologiilor digitale (cum ar fi calculator, smartphone, tabletă). Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "deloc util", iar 5 înseamnă "foarte util", vă rugăm să evaluați cât de utile au fost acestea pentru DVS., în perioada "statului acasă".

Figura 3 arată că marea majoritate a părinților, *în jur de 90% sau peste, consideră că tehnologiile digitale au fost utile pentru ei în perioada lockdown-ului*, în toate din cele patru tipuri de activități în care a fost măsurată utilitatea (i.e. divertisment, informare, muncă, comunicare și contacte sociale). În jur de 10%⁶ au spus că tehnologia digitală nu a fost utilă (sau a fost neutră sub aspectul utilității) pentru serviciu și pentru divertisment.

⁶ Menționăm că datorită rotunjirii automate făcută de softurile folosite pentru calcule și prezentarea datelor se întâmplă ca barele din acest tip de grafic să nu se închidă exact pe 100% (ci fie pe 99, fie pe 101). Autorul acestui raport își asumă această aparentă eroare pentru o lizibilitate mai mare (prin nefolosirea zecimalelor care ar remedia aparenta eroare).

Figura 4: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului utilității tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului (percepția părinților).

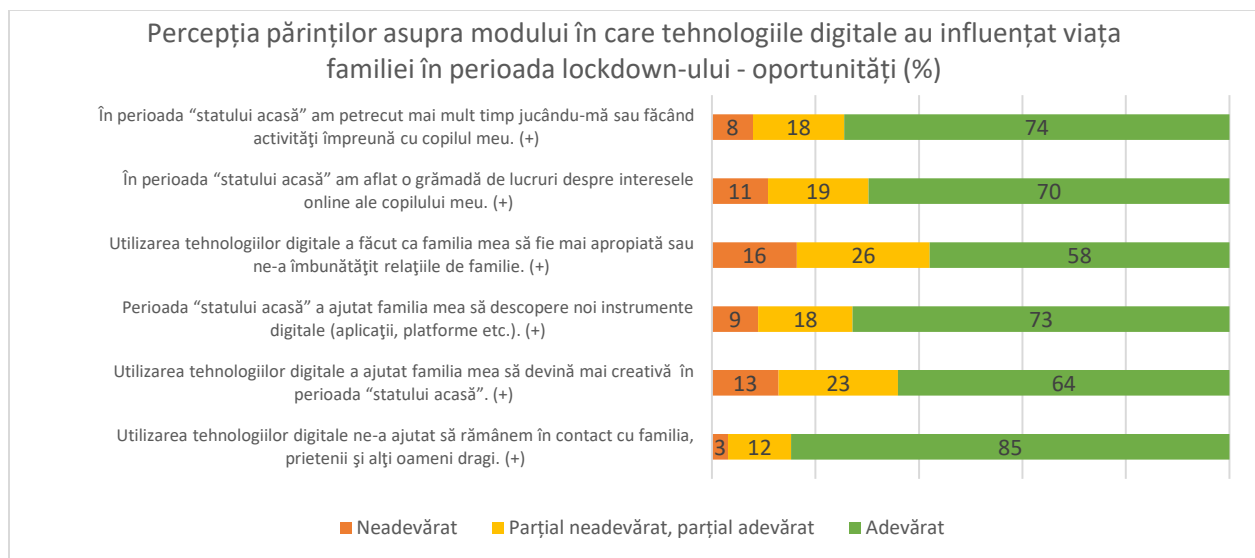

Nota 6: Q4. Mai jos găsiți o listă de posibile utilizări ale tehnologiilor digitale (cum ar fi calculator, smartphone, tabletă). Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "deloc util", iar 5 înseamnă "foarte util", vă rugăm să evaluați cât de utile au fost acestea pentru DVS., în perioada "statului acasă".

De așteptat având în vedere procentul atât de ridicat al răspunsurilor pozitive privind utilitatea tehnologiei digitale, *scorul general al percepției părinților privind utilitatea tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului este aproape de maxim* (4,49; scor posibil de la 1 la 5). Din Figura 4 se poate vedea că acest scor variază foarte puțin în cadrul eșantionului, *cea mai mare variație fiind cu statusul socio-economic (SES)*, părinții din familiile cu venituri sub medie având o apreciere mai scăzută (deși, încă, foarte ridicată) a utilității tehnologiei digitale.

Pentru a înțelege rolul jucat de tehnologia digitală în perioada lockdown-ului asupra vieții familiei și a relațiilor intrafamiliale, părinții au trebuit să își exprime acordul față de o serie de afirmații care descriu acest impact. Astfel, Figura 5 arată ce *cei mai mulți părinți au fost de acord că tehnologia digitală le-a permis să rămână în contact cu familia extinsă și cu prietenii (85%)*, în timp ce afirmațiile ce au întrunit *cel mai mic acord au fost referitoare la impactul pozitiv al tehnologiei digitale asupra îmbunătățirii relațiilor de familie (58%)*, această afirmație având și cel mai mare procent al dezacordului, și cea referitoare la impactul tehnologiei digitale asupra creativității în familie. *7 din 10 părinți afirmă că în această perioadă au aflat mai multe despre viața digitală a copiilor lor*, în timp ce aproape *3 din 4 au afirmat că au aflat despre noi aplicații sau platforme*.

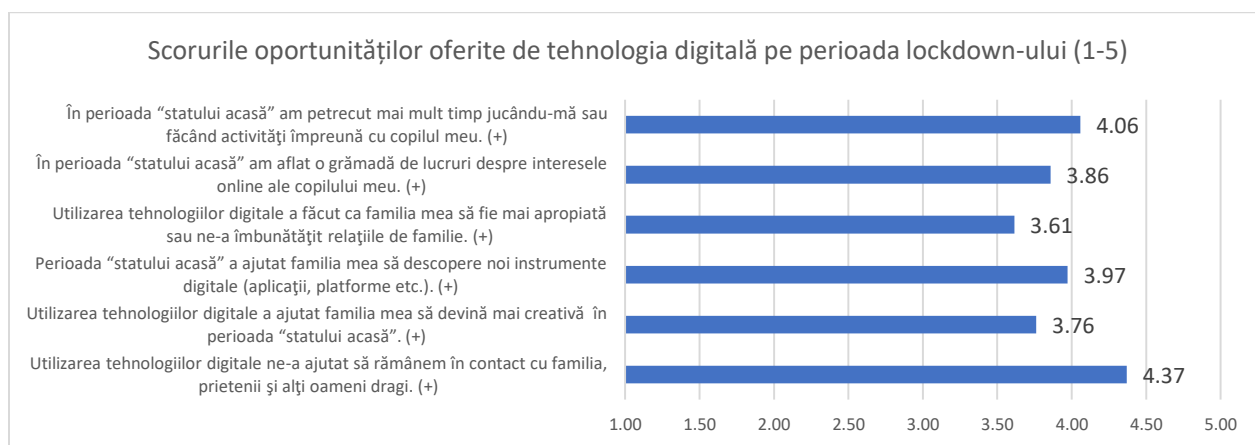
Figura 5: Percepția părinților asupra oportunităților oferite de tehnologiile digitale vieții de familie în perioada lockdown-ului (%)

Nota 7: Q5. Mai jos, veți găsi câteva afirmații despre folosirea tehnologiilor digitale (cum ar fi calculator, smartphone, tabletă). Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "deloc adevărat", iar 5 înseamnă "total adevărat", vă rugăm să evaluați în ce măsură sunteți de acord cu fiecare afirmație, cu privire la timpul petrecut în familie în această perioadă a "statului acasă".

Ierarhia acestor oportunități oferite de tehnologia digitală se poate vedea în Figura 6, *cel mai mare scor al dinamicii fiind obținut de oportunitățile de contact cu familia extinsă și prietenii, urmat de activități digitale realizate împreună cu copilul, descoperirea de noi instrumente și pătrunderea în lumea digitală a copilului.*

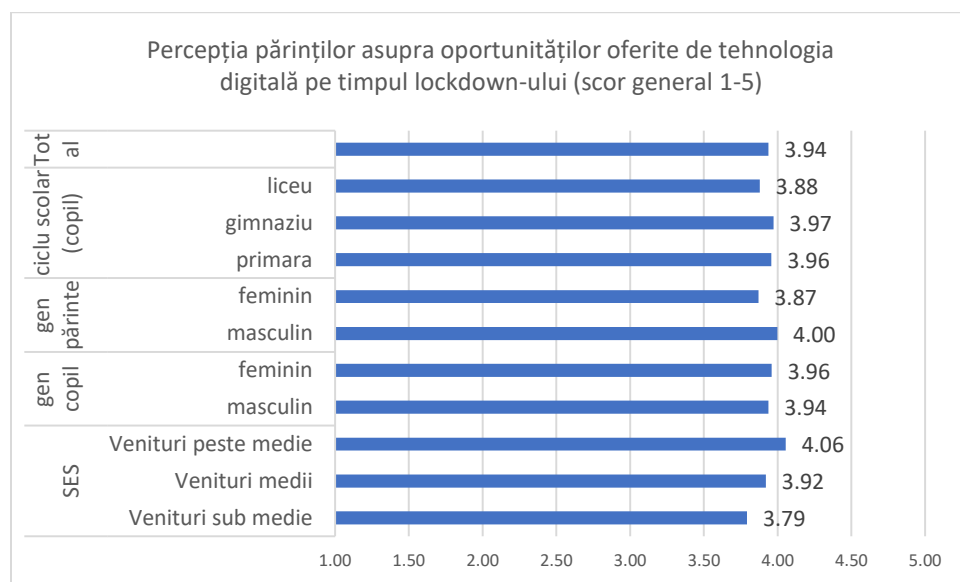
Figura 6: Percepția părinților asupra oportunităților oferite de tehnologiile digitale vieții de familie în perioada lockdown-ului (scor)

Nota 8: Q5. Mai jos, veți găsi câteva afirmații despre folosirea tehnologiilor digitale (cum ar fi calculator, smartphone, tabletă). Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "deloc adevărat", iar 5 înseamnă "total adevărat", vă rugăm să evaluați în ce măsură sunteți de acord cu fiecare afirmație, cu privire la timpul petrecut în familie în această perioadă a "statului acasă".

Figura 7: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului oportunităților oferite de tehnologia digitală în perioada lockdown-ului (percepția părinților).

Nota 9: Q5. Mai jos, veți găsi câteva afirmații despre folosirea tehnologiilor digitale (cum ar fi calculator, smartphone, tabletă). Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "deloc adevărat", iar 5 înseamnă "total adevărat", vă rugăm să evaluați în ce măsură sunteți de acord cu fiecare afirmație, cu privire la timpul petrecut în familie în această perioadă a "statului acasă".

Cel mai mult variază percepția părinților asupra oportunităților tehnologiei digitale cu statusul socio-economic al familiei, *cei cu venituri sub medie având un scor al oportunităților mai scăzut*. De asemenea, variații ușoare par *în funcție de genul părintelui*, bărbații având un scor mai mare al oportunităților și la părinții copiilor din ciclul primar și gimnazial.

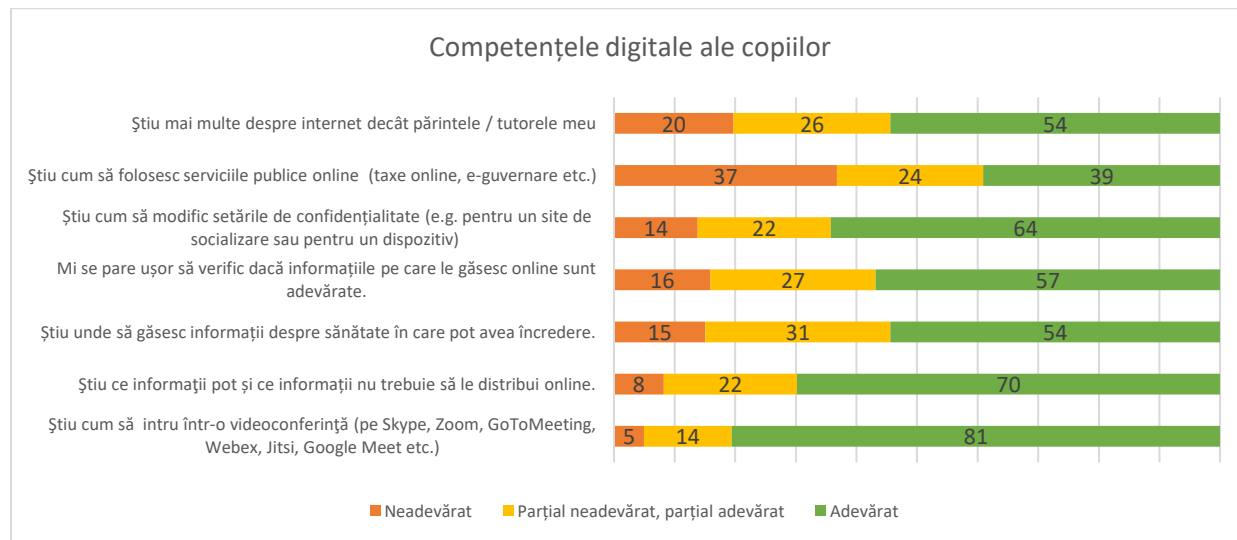
Competențe digitale ale copiilor și ale părinților

Studiile de până acum au arătat că o precondiție pentru a extrage oportunitățile oferite de tehnologiilor digitale (oportunități care se exting și în viața reală, nu doar în cea digitală) este, pe lângă accesul propriu-zis la acestea, deținerea competențelor digitale adecvate (Hargittai, 2002). De aceea, proiectul KiDiCoTi a cercetat care sunt competențele digitale atât ale copiilor, cât și ale părinților, precum și cât de mult s-au îmbunătățit acestea în perioada lockdown-ului (asumpție bazată pe teoria că mai multă utilizare atrage după sine o îmbunătățire a competențelor digitale, Livinstone et al., 2011). Competențele digitale au fost măsurate prin o auto-evaluare a capacității subiecților de a efectua anumite sarcini precise online și prin o auto-evaluare a propriilor competențe digitale prin raportare la cele ale părinților (în cazul copiilor) și la cele ale copiilor (în cazul părinților).

Rezultatele (Figura 8) arată că la aproape toate sarcinile despre care au fost întrebați, mai mult de jumătate dintre copii declară că știu să le îndeplinească. *Cei mai mulți, 8 din 10 copii, știu să intre într-o videoconferință; 7 din 10 au competențe legate de folosirea media sociale* (e.g. ce pot și ce nu pot distribui online). Cel mai puțin siguri pe competențele lor sunt copiii în ceea ce privește *folosirea serviciilor publice online, mai puțin de 4 din 10 afirmând că știu să facă acel lucru*. De asemenea, în ceea ce privește

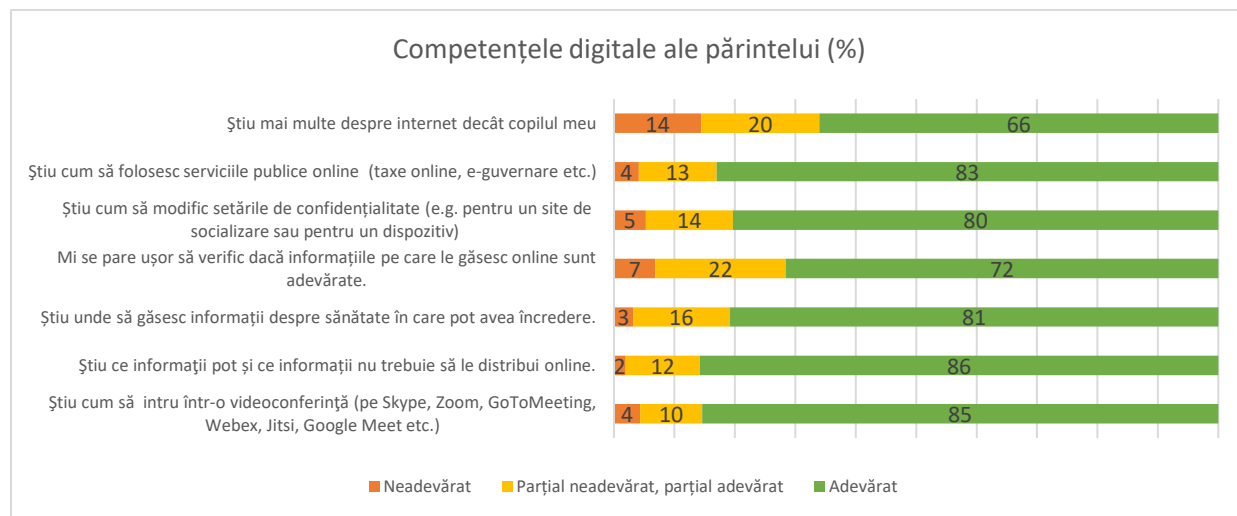
competențele de informare (e.g. să verifice dacă informațiile găsite online sunt adevărate), doar 5-6 copii din 10 afirmă că le dețin. Ceva mai mult de jumătate dintre copii spun că știu mai multe despre internet decât părintele/ tutorele, 2 din 10 afirmând că acest lucru nu este adevărat pentru ei.

Figura 8: Competențele digitale ale copiilor (%)

Nota 10: QC5. Mai jos sunt câteva afirmații care descriu ce poți face cu tehnologiile digitale. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “deloc adevărat în ceea ce mă privește” și 5 înseamnă “foarte adevărat în ceea ce mă privește”, te rugăm să ne spui cât de adevărate sunt aceste afirmații în ceea ce te privește. (qC5.1-7).

Figura 9: Competențele digitale ale părinților (%)

Nota 11: Q6. Mai jos veți găsi câteva afirmații care descriu ce puteți face cu ajutorul tehnologiilor digitale. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “deloc adevărat” și 5 înseamnă “foarte adevărat”, vă rugăm să evaluați cât de adevărate sunt aceste afirmații pentru dvs. (Q6.1-7)

Părinții din eșantionul nostru par să fie mult mai siguri de competențele digitale avute decât sunt copiii (Figura 9), mai mult de 8 din 10 afirmând că pot face majoritatea sarcinilor despre care au fost întrebați (excepția o reprezintă itemul care măsoară competențele informaționale care a întrunit 70% dintre

răspunsuri). Părinții sunt de asemenea încrezători în competențele avute și atunci când se raportează la copiii lor, 66% spunând că știu mai multe despre internet decât copiii lor. La citirea acestor date trebuie avută însă în vedere limitarea dată de folosirea unui panel online pentru construirea eșantionului, limitare despre care se vorbește în Introducere.

Tabelul 3: Competențe digitale: comparație copil – părinte (distribuție socio-demografică a scorurilor)

Scorul competențelor digitale pentru copii și părinți (1-5)			
		competențe digitale copii	competențe digitale părinți
SES	Venituri sub medie	3.53	3.92
	Venituri medii	3.77	4.25
	Venituri peste medie	3.65	4.34
gen copil	masculin	3.66	4.24
	feminin	3.72	4.21
gen părinte	masculin		4.28
	feminin		4.14
ciclu scolar (copil)	primara	3.24	4.29
	gimnaziu	3.63	4.20
	liceu	3.93	4.23
Total		3.68	4.22

Nota 12: QC5. Mai jos sunt câteva afirmații care descriu ce poți face cu tehnologiile digitale. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “deloc adevărat în ceea ce mă privește” și 5 înseamnă “foarte adevărat în ceea ce mă privește”, te rugăm să ne spui cât de adevărate sunt aceste afirmații în ceea ce te privește. (QC5.1-7) Q6. Mai jos veți găsi câteva afirmații care descriu ce puteți face cu ajutorul tehnologiilor digitale. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “deloc adevărat” și 5 înseamnă “foarte adevărat”, vă rugăm să evaluați cât de adevărate sunt aceste afirmații pentru dvs. (Q6.1-7)

În ceea ce privește modul în care variază competențelor digitale în cadrul eșantionului, câteva aspecte (care sunt în acord cu rezultate din alte cercetări în domeniu) merită evidențiate. Dacă, așa cum o arată datele din Tabelul 3, *la părinți cea mai mare variație apare cu statusul socio-economic (părinții cu venituri sub-medie având competențe digitale mai scăzute), la copii cea mai mare variație apare cu vârsta / ciclul școlar, copiii de școală primară având cele mai scăzute competențe, în timp ce cei de liceu au cel mai mare scor.*

Tabelul 4: Îmbunătățirea competențelor digitale: comparație copil – părinte (distribuție socio-demografică a scorurilor)

Îmbunătățirea competențelor digitale ale copiilor și părinților în perioada lockdown-ului (scor 0-7)			
		îmbunătățirea abilităților digitale ale copiilor	îmbunătățirea abilităților digitale ale părinților
SES	Venituri sub medie	4.36	5.03
	Venituri medii	4.70	5.07
	Venituri peste medie	4.47	5.28
gen copil	masculin	4.56	5.17
	feminin	4.61	5.10
gen părinte	masculin	4.57	5.35
	feminin	4.55	4.87
ciclu scolar (copil)	primară	3.90	5.55
	gimnaziu	4.46	5.10
	liceu	5.00	4.97
Total		4.56	5.13

Nota 13: QC5A Te rugăm, de asemenea, să indici care sunt domeniile care s-au îmbunătățit în perioada “statului acasă” (QC5A.1-7 Q6A: Vă rugăm, de asemenea, să indicați care sunt domeniile care s-au îmbunătățit în perioada “statului acasă” (Q6A.1-7)

Tabelul 4 arată că deși ambele grupuri au raportat o îmbunătățire a competențelor digitale în timpul lockdown-ului, per ansamblu, părinții au raportat o îmbunătățire a competențelor digitale mai mare decât copiii (calculată printr-un scor care poate lua valori între 0 și 7). În ceea ce privește variația acestor îmbunătățiri, tendința este similară cu cea din Tabelul 3, *la copii variațiile mai importante apărând cu vârsta/ ciclul școlar, în timp ce la părinți îmbunătățirea competențelor digitale în timpul lockdown-ului este mai importantă la cei cu venituri ridicate* față de cei cu venituri sub medie. De asemenea la părinți se remarcă o mai mare îmbunătățire a competențelor digitale ale taților decât ale mamelor.

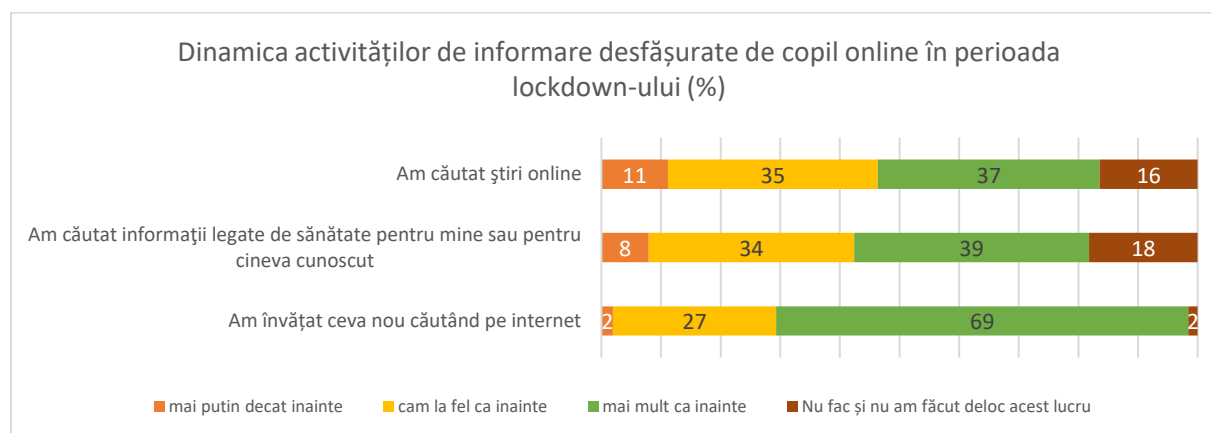
Activități online

Oportunitățile digitale sunt de multe ori măsurate prin diversitatea activităților online ale utilizatorului, uneori privilegiindu-se activități „superioare”, de tip creativ, sau de implicare civică față de activitățile de consum relativ pasiv. În acest raport nu facem astfel de topuri ale activităților online, dar măsurăm gradul de diversitate al acestora (cu o diversitate mai mare în cazul copiilor decât al părinților).

Dinamica activităților online ale copilului în perioada lockdown-ului

Așa cum spuneam în Introducere, acest proiect a avut ca punct de interes înțelegerea dinamicii utilizării tehnologiei digitale în timpul lockdown-ului. Astfel, din acest punct al raportului datele vor fi prezentate sub acest aspect, urmărind nu utilizarea tehnologiilor digitale (sau riscurile, îngrijorările părinților etc.) în termeni absoluți, ci modificări ale acestora față de perioada anterioară.

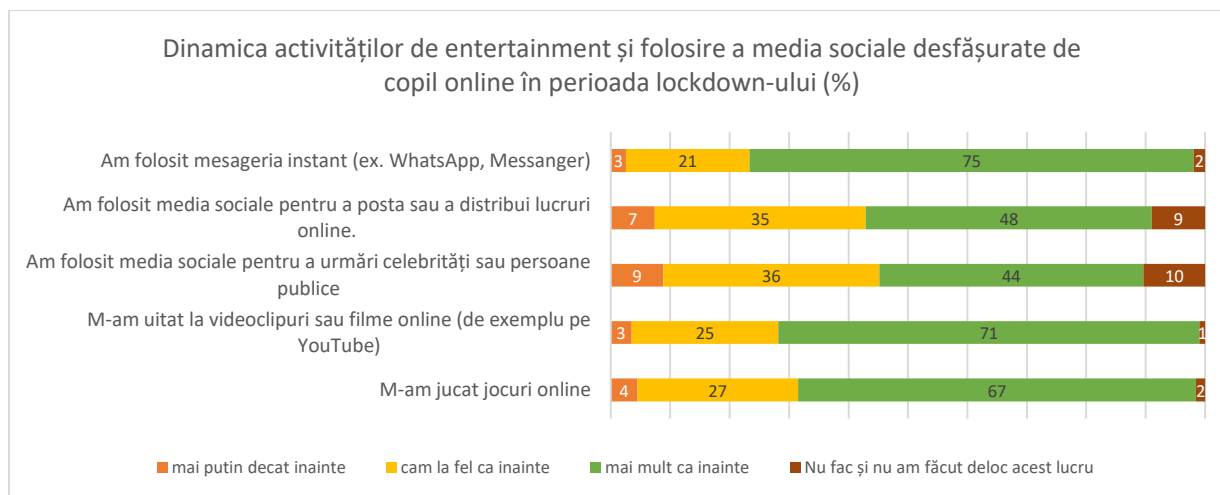
Figura 10: Dinamica activităților de informare desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (%)

Nota 14: QC4. Mai jos sunt câteva activități pe care le poți face online. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ai făcut aceste lucruri în perioada “statului acasă” comparativ cu perioada de dinainte. (QC4.1-3)

În ceea ce privește activitățile de informare, **7 din 10 copii spun că li s-a întâmplat mai mult decât înainte să învețe ceva nou căutând pe internet**, în timp ce mai puțin de **4 din 10 spun că au căutat știri online mai mult decât înainte**. Aproape 2 din 10 copii spun că niciodată nu au căutat informații despre sănătate pentru ei sau pentru cineva apropiat, ceva mai puțini spunând că niciodată nu au căutat știri online.

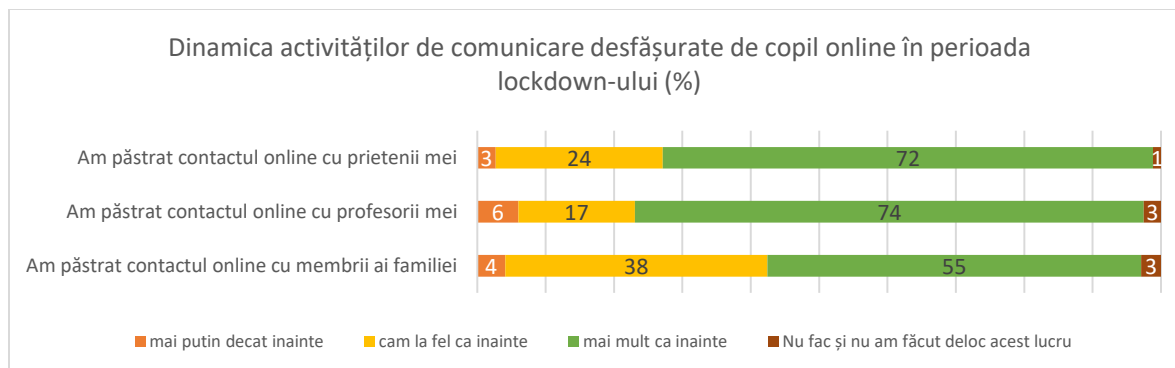
Figura 11: Dinamica activităților de entertainment și folosire a media sociale desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (%)

Nota 15: QC4. Mai jos sunt câteva activități pe care le poți face online. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ai făcut aceste lucruri în perioada "statului acasă" comparativ cu perioada de dinainte. (QC4.9, QC4.10, QC4.14 -16).

Cel mai mult au crescut în perioada lockdown-ului activitățile de folosire a mesageriei instant, vizionarea de videoclipuri sau filme online și jucatul jocurilor video (în jur de 7 din 10 copii). Aproape unul din 10 copii spune că nu folosește niciodată media sociale pentru a urmări celebrități sau pentru a posta sau distribui conținut, cele două activități având cea mai mică dinamică (mai puțin de 5 din 10 copii afirmând că au făcut aceste lucruri mai mult în timpul lockdown-ului și aproape unul din 10 copii spunând că a făcut aceste lucruri mai puțin decât înainte).

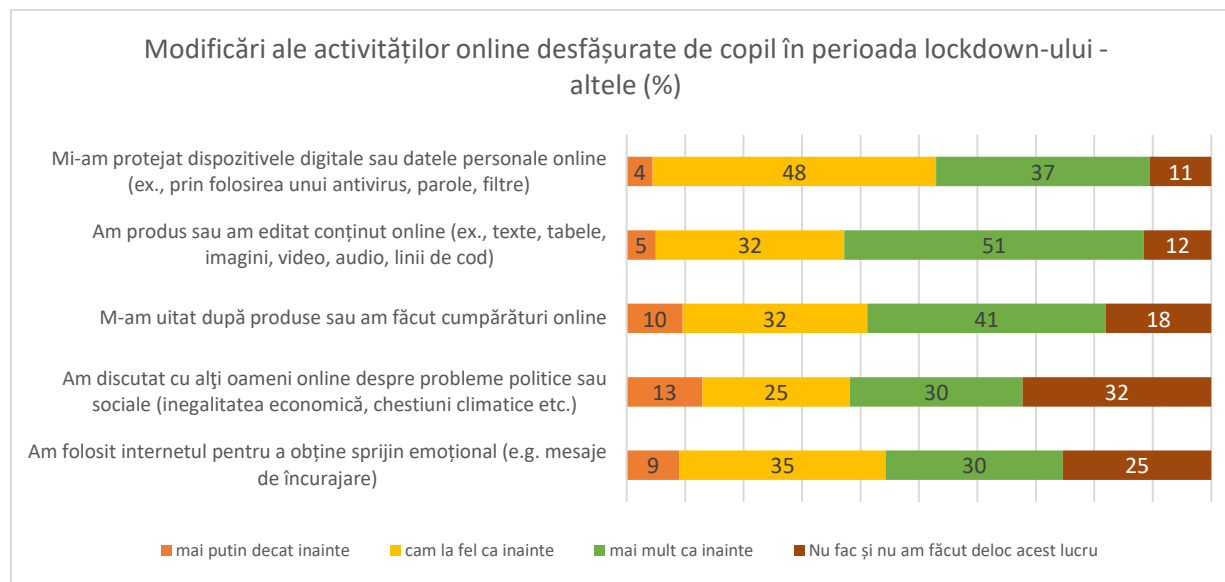
Figura 12: Dinamica activităților de comunicare desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (%)

Nota 16: Mai jos sunt câteva activități pe care le poți face online. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ai făcut aceste lucruri în perioada "statului acasă" comparativ cu perioada de dinainte. (QC4.6-6).

Tehnologiile digitale au jucat un rol important pentru copii în perioada lockdown-ului (Figura 12) în *menținerea contactului cu profesorii (3 din 4 copii spunând că au făcut acest lucru mai mult decât înainte), cu prietenii (ceva mai mult de 7 din 10 afirmând același lucru)* și cu familia (deși în proporție mai mici, o posibilă justificare putând fi că aveau contact direct, fiind în multe cazuri în aceeași casă).

Figura 13: Dinamica activităților online (altele) desfășurate de copil în perioada lockdown-ului (%)

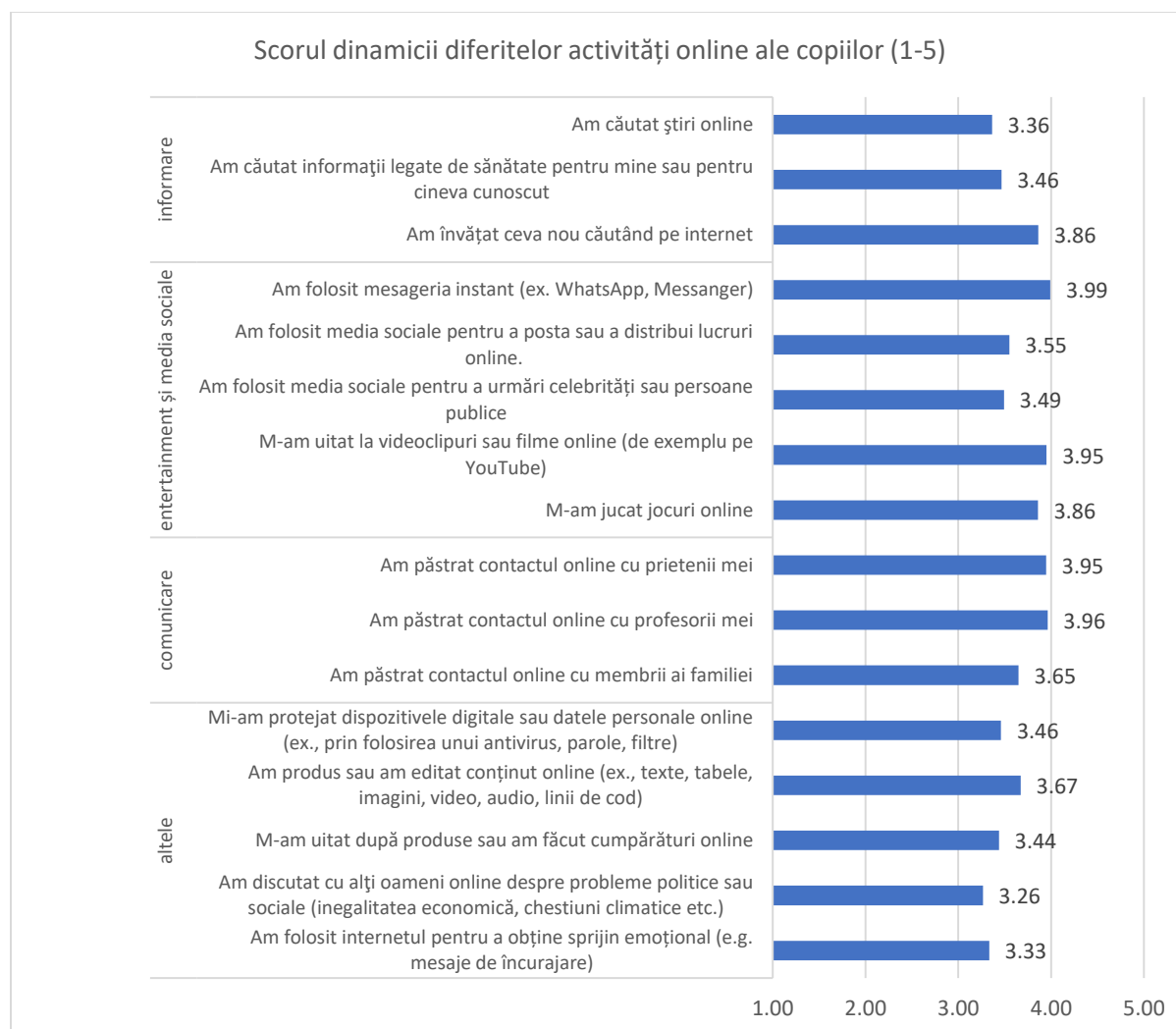

Nota 17: Mai jos sunt câteva activități pe care le poți face online. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ai făcut aceste lucruri în perioada "statului acasă" comparativ cu perioada de dinainte. (QC4.7-8, QC4.14-16).

Alte posibile activități online despre a căror evoluție în perioada lockdown-ului au fost întrebați copiii sunt prezentate în Figura 13. Dintre acestea, *participarea civică online (măsurată prin discuțiile cu alți utilizatori despre probleme politice sau sociale) este cea mai puțin frecventă activitate în general, mai mult de 3 din 10 copii spunând că nu fac niciodată acest lucru* și mai mult de 1 din 10 spunând că a făcut-o mai puțin decât înainte. O altă activitate puțin frecventă este folosirea internetului pentru obținerea sprijinului emoțional, despre care 1 din 4 copii spun că nu au făcut-o niciodată (și aproape 1 din 10 că au făcut mai puțin pe perioada crizei decât înainte). *Cele mai mari creșteri au apărut la activitățile care implicau crearea de conținut online și cumpărăturile online cu 5, respectiv 4 din 10 copii spunând că au făcut aceste lucruri mai mult în perioada lockdown-ului decât înainte.*

Figura 14 arată mai clar tendințele deja evidențiate. Reamintim că scorurile sunt calculate doar pe baza răspunsurilor celor care au făcut respectiva activitate, *fiind excluși de la calcularea scorului cei care spun că "Nu fac și nu am făcut deloc acest lucru"*. Astfel vedem în primul rând o accelerare a tuturor activităților online în perioada lockdown-ului (i.e. scoruri mai mari de 3). De asemenea scorul dinamicii diferitelor activități arată că *cel mai mult a crescut folosirea mesageriei instant, urmată de păstrarea contactului online cu profesorii și prietenii, învățarea de pe internet și jocurile online*. Cea mai mică creștere o înregistrează activitățile de participare civică, căutarea pe internet a unui sprijin emoțional și căutarea de știri online.

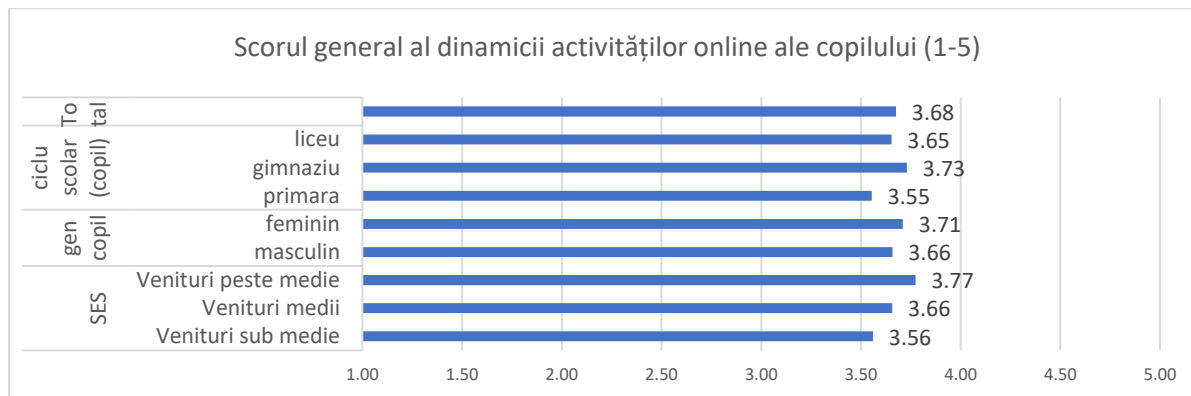
Figura 14: Scorul dinamicii diferitelor activități desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (scor)

Nota 18: Mai jos sunt câteva activități pe care le poți face online. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ai făcut aceste lucruri în perioada “statului acasă” comparativ cu perioada de dinainte. (QC4.1-16). Scorul pentru fiecare categorie a fost obținut pe baza mediei scorurilor itemilor care o cuprind.

Figura 15 prezintă variația scorului general al dinamicii activităților online ale copiilor. Se observă astfel o descreștere a scorului odată cu scăderea statutului socio-economic, care înseamnă că *copiii cu venituri peste medie au făcut mai multe activități decât cei cu venituri mai reduse. Fetele de asemenea au un scor al dinamicii activităților mai mare decât al băieților și copiii de gimnaziu mai mare decât cei de liceu sau de școală primară.*

Figura 15: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului dinamicii diferitelor activități desfășurate de copil pe internet în perioada lockdown-ului (scor)

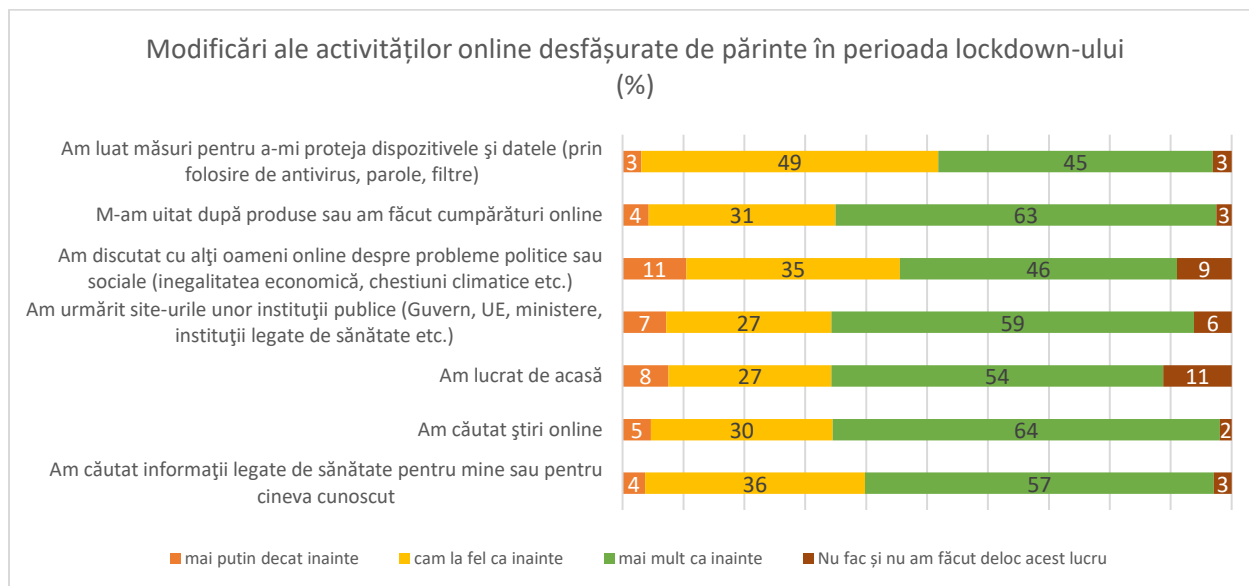

Nota 19: Mai jos sunt câteva activități pe care le poți face online. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ai făcut aceste lucruri în perioada "statului acasă" comparativ cu perioada de dinainte. (QC4.1-16). Scorul general a fost obținut pe baza mediei scorurilor tuturor itemilor.

Activitățile online ale părintelui și dinamica acestora în perioada lockdown-ului

Spre deosebire de copii, **activitățile online ale părinților (Figura 16) cu cea mai mare creștere sunt căutatul de știri online (64%) și cumpărăturile online (63%)**. Cel mai puțin au evoluat activitățile de folosire în siguranță a dispozitivelor și cele de participare civică online (ambele fiind declarate de 4 din 10 părinți ca fiind mai intense în această perioadă). Activitățile pe care părinții nu le fac deloc sunt lucratul de acasă (11%), implicarea civică (9%) și informarea de pe site-urile oficiale ale instituțiilor publice (6%).

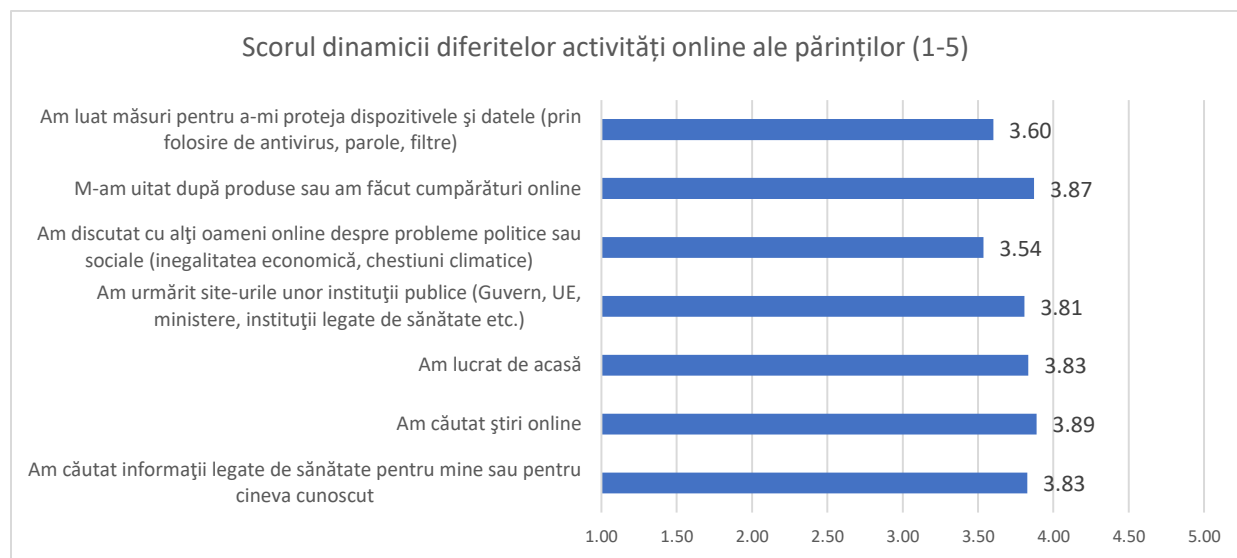
Figura 16: Dinamica activităților online desfășurate de părinte în perioada lockdown-ului (%)

Nota 20: Q7. Mai jos se află o listă de activități online. Vă rugăm să indicați, dacă este cazul, dacă ați făcut aceste activități mai mult, la fel sau mai puțin în perioada "statului acasă" în comparație cu perioada de dinainte. (Q7.1-7).

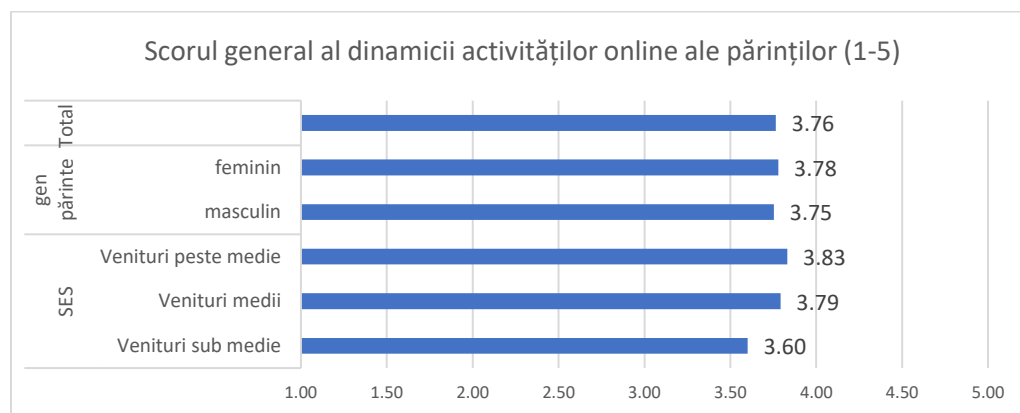
Figura 17: Scorul dinamicii diferitelor activități online ale părinților în perioada lockdown-ului

Nota 21: Q7. Mai jos se află o listă de activități online. Vă rugăm să indicați, dacă este cazul, dacă ați făcut aceste activități mai mult, la fel sau mai puțin în perioada "statului acasă" în comparație cu perioada de dinainte. (Q7.1-7).

Figura 17 arată ierarhia activităților online ale părinților sub aspectul dinamicii acestora. Figura 18 arată că această dinamică nu variază cu genul părintelui dar variază cu statusul socio-economic, *cea mai mare intensificare a activităților fiind în grupul părinților cu venituri peste medie.*

Figura 18: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului dinamicii activităților online ale părinților în perioada lockdown-ului

Nota 22: Q7. Mai jos se află o listă de activități online. Vă rugăm să indicați, dacă este cazul, dacă ați făcut aceste activități mai mult, la fel sau mai puțin în perioada "statului acasă" în comparație cu perioada de dinainte. (Q7.1-7). Scorul general a fost obținut ca medie a scorurilor tuturor itemilor care au măsurat acest indicator.

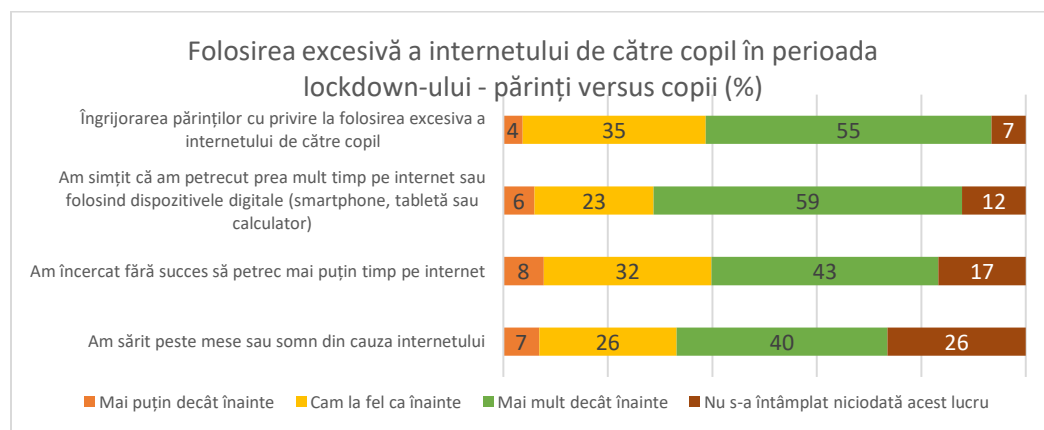
Riscurile tehnologiilor digitale în perioada lockdown-ului

Pentru prezentarea datelor în acest capitol, am optat ca acolo unde a fost posibil să oglindim răspunsurile copiilor despre dinamica riscurilor în această perioadă (întâlnirea unor riscuri mai mult, la fel de mult sau mai puțin decât înainte) cu dinamica îngrijorării părinților legată de acele riscuri (au fost ei mai îngrijorați sau mai puțin îngrijorați în timpul lockdown-ului?). Vom folosi termenul de „risc” atunci când ne referim la întâlnirea copiilor cu respectiva situație și termenul de „îngrijorare” atunci când ne referim la perspectiva părintelui despre situația respectivă. Majoritatea situațiilor de risc măsurate în studiul KiDiCoTi sunt cele despre care se vorbește în literatura de specialitate. Totuși *trebuie să distingem între întâlnirea copiilor cu aceste situații și influența negativă pe care această întâlnire ar avea-o*, studiile arătând că în multe situații unii copii au capacitatea de *reziliență* (nu sunt afectați de situațiile negative întâlnite, reușind să le gestioneze; vezi Livingstone et al., 2011) sau, pentru România, Velicu et al., 2019 sau Velicu et al., 2014). Subcapitolul „Situații neplăcute sau deranjante întâlnite de copii online” tratează, la modul general, acele situații care au fost deranjante pentru copii. Mai mult, studiile anterioare arată că *majoritatea copiilor nu întâlnesc situații riscante online*, folosirea internetului fiind în general o experiență plăcută pentru ei (idem). Pentru acest motiv, copiii au avut posibilitatea de a răspunde „Nu s-a întâmplat niciodată”.

Folosirea excesivă a internetului de către copii

Deși mulți cercetători au arătat că timpul alocat folosirii tehnologiei digitale nu este în sine un indicator viabil pentru a înțelege riscurile și oportunitățile internetului pentru copii (Blum-Ross și Livingstone, 2018) unul dintre cele mai frecvent menționate riscuri ale internetului prezent în discursul media este riscul folosirii excesive a internetului de către copii (de multe ori vorbindu-se chiar de „dependența” de internet, termen care însă trebuie folosit cu grijă, având implicații în domeniul psihopatologiilor).

Figura 19: Dinamica folosirii excesive a internetului de către copii în perioada lockdown-ului: îngrijorarea părinților versus percepția copiilor (%)

Nota 23: Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte? Q10.1. Folosirea în exces (de exemplu, prea mult timp folosit pentru jocuri video, uitat la videoclipuri, stat pe rețele sociale). QC8. Mai jos găsești niște afirmații

despre posibile experiențe. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ți s-au întâmplat următoarele lucruri online în perioada “statului acasă” comparativ cu perioada anterioară. (QC8.1-3).

Trei întrebări au măsurat folosirea excesivă a internetului din perspectiva copiilor: una sondând percepția generală (am simțit că am petrecut prea mult timp), a doua urmărind să descopere modificări ale rutinei zilnice a copiilor ca urmare a folosirii excesive a internetului (am sărit peste mese sau somn) și a treia sondând existența unei situații de folosire excesivă a internetului care scapă controlului copilului (am încercat fără succes să petrec mai puțin timp online). Figura 19 arată că **1 din 4 copii nu a avut niciodată modificări ale rutinei (i.e. sărit peste somn sau mese) datorită folosirii în exces a internetului**, mai puțin de 2 din 10 nu au eșuat niciodată în încercarea de a petrece mai puțin timp online, și doar puțin mai mult de unul din zece copii declară că niciodată nu au simțit că au petrecut prea mult timp pe internet. Această **percepție generală că ar fi petrecut prea mult timp pe internet prezintă și cea mai mare creștere, 6 din 10 copii spunând că au simțit acest lucru mai mult decât înainte**. Cea mai mică dinamică este legată de modificări de comportament generate de folosirea excesivă (4 din 10 copii spunând că s-a întâmplat mai mult decât înainte).

Părinții arată o îngrijorare ceva mai mare decât incidența riscului raportată de copii, **7% dintre ei spunând că nu au fost niciodată îngrijorați cu privire la folosirea excesivă a internetului de către copil**. De asemenea, **55% dintre părinți spun că în perioada lockdown-ului au fost mai îngrijorați** de acest aspect, iar 35% că au fost la fel de îngrijorați.

Tabelul 5: Folosirea excesivă a internetului de către copii: Distribuția pe categorii socio-demigrafice – percepție copii versus îngrijorare părinte

Folosirea excesivă a internetului: percepția copilului și a părintelui cu privire la dinamica în perioada lockdown-ului (scor 1-5)		percepția copilului asupra folosirii excesive a internetului	îngrijorarea părintelui asupra folosirii excesive a internetului de către copil
SES	Venituri sub medie	3.70	3.59
	Venituri medii	3.68	3.82
	Venituri peste medie	3.72	3.75
gen copil	masculin	3.67	3.81
	feminin	3.73	3.68
gen părinte	masculin		3.68
	feminin		3.84
ciclu scolar (copil)	primară	3.65	3.90
	gimnaziu	3.72	3.77
	liceu	3.66	3.68
Total		3.69	3.75

Nota 24: Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte? Q10.1. Folosirea în exces (de exemplu, prea mult timp folosit pentru jocuri video, uitat la videoclipuri, stat pe rețele sociale). QC8. Mai jos găsești niște afirmații despre posibile experiențe. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ți s-au întâmplat următoarele lucruri online în perioada “statului acasă” comparativ cu perioada anterioară. (QC8.1-3). Percepția copilului a fost calculată prin media scorurilor itemilor Q8.1-3.

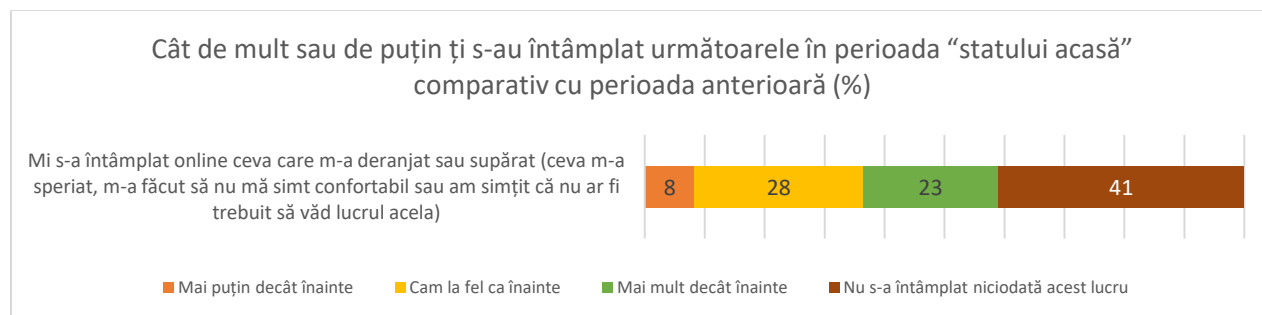
Tabelul 5 arată că **dinamica incidenței riscului folosire excesive a internetului nu prezintă variații mari cu categoriile socio-economice** folosite pentru analiză, copiii de gimnaziu fiind mai înclinați să raporteze o incidență mai mare a folosirii excesive a internetului mai mult în perioada lockdown-ului decât în perioada anterioară. În ceea ce privește modul în care variază însă dinamica îngrijorării părintelui, remarcăm câteva tendințe. Astfel, **creșterea cea mai mare a îngrijorării părinților este la ciclul primar (scor 3.90), scăzând**

constant până la părinții copiilor de liceu (scor 3.68). De asemenea, mamele raportează o creștere mai mare a îngrijorării în raport cu tații și este raportată o îngrijorare mai mare în ceea ce îi privește pe băieți (3.81 față de 3.68, la fete). Părinții cu venituri medii sunt cei mai îngrijorați de creșterea acestui risc în perioada lockdown-ului. Remarcăm din nou că îngrijorarea părinților este mai mare decât incidența raportată a riscului.

Situații neplăcute sau deranjante întâlnite de copii online

În acord cu principiile de etică a cercetării sociale avându-i ca subiecți pe copii, principii care au ghidat acest demers, proiectul KiDiCoTi a privilegiat perspectiva copiilor, nu doar sub aspectul formal (e.g. lăsându-i să răspundă la întrebări), ci la un nivel mai profund. Astfel, pe lângă sondarea diferitelor situații de risc deja identificate în literatura de specialitate, i-am lăsat pe copiii să evalueze dacă ceva i-a deranjat pe internet, fără a predefini anumite tipuri de risc (strategie de cercetare validată de proiectele anterioare, Livingstone et al., 2011, care este de altfel fundamentată teoretic pe distincția dintre situația de risc și posibilul impact negativ al acesteia (*harm*)).

Figura 20: Dinamica situațiilor neplăcute întâlnite de copii pe internet în perioada lockdown-ului (%)

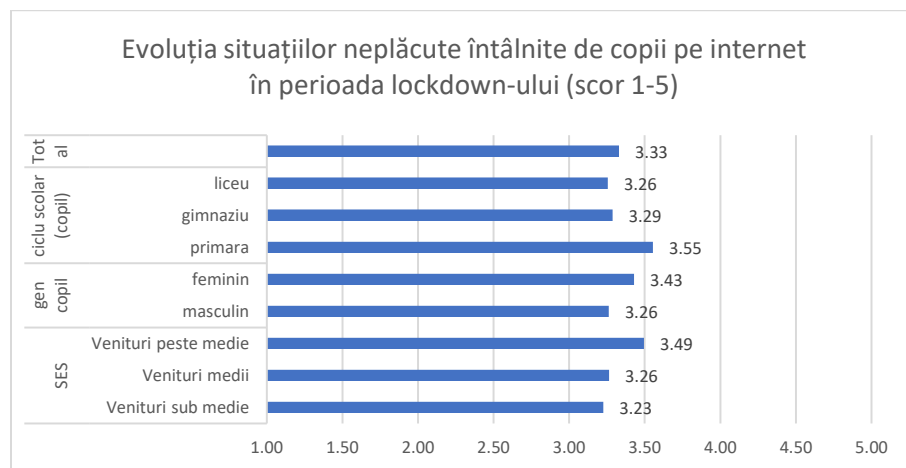

Nota 25: QC6. Mai jos sunt câteva întrebări care conțin descrierea unor situații care se pot întâmpla online. Unele dintre ele s-ar putea să ți se pară deranjante și să nu vrei să răspunzi la ele. Te rugăm să îți amintești că NU EȘTI OBLIGAT să răspunzi la toate aceste întrebări. Dacă, vei vrea să sari peste o întrebare care îți cauzează un disconfort, te rugăm să utilizezi butonul “Nu vreau să răspund” și să treci mai departe. (QC6.1)

Figura 20 arată că 4 din 10 copii nu au întâlnit niciodată o situație pe internet care să îi deranjeze, iar aproape un sfert au întâlnit în perioada lockdown-ului astfel de situații mai mult decât înainte. Pentru aproape 3 din 10 copii frecvența situațiilor deranjante nu s-a modificat în perioada lockdown-ului, iar mai puțin de 1 din 10 raportează o scădere a acestor situații deranjante care au loc online.

Figura 21 arată care sunt grupurile pentru care incidența situațiilor deranjante de pe internet a crescut cel mai mult în perioada lockdown-ului, și anume, copiii din ciclul primar, fetele și copiii cu venituri peste medie.

Figura 21: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului dinamicii situațiilor neplăcute întâlnite online de copii în perioada lockdown-ului (scor)

Nota 26: QC6. Mai jos sunt câteva întrebări care conțin descrierea unor situații care se pot întâmpla online. Unele dintre ele s-ar putea să ți se pară deranjante și să nu vrei să răspunzi la ele. Te rugăm să îți amintești că **NU EȘTI OBLIGAT** să răspunzi la toate aceste întrebări. Dacă, vei vrea să sari peste o întrebare care îți cauzează un disconfort, te rugăm să utilizezi butonul “Nu vreau să răspund” și să treci mai departe. (QC6.1)

Cyberbullying-ul

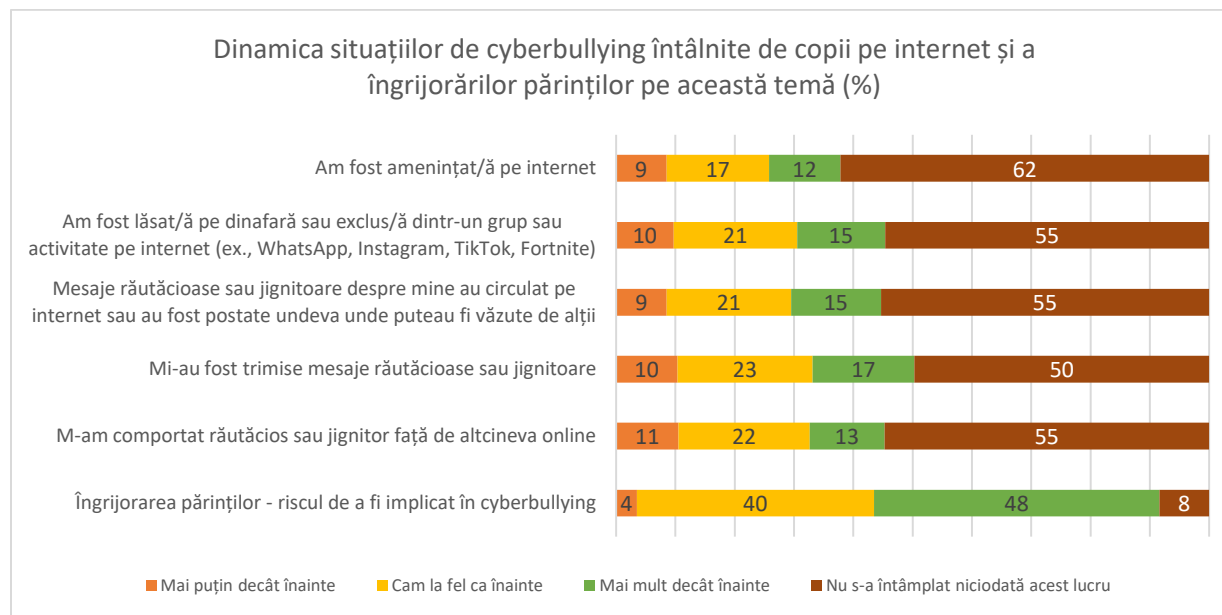
Cyberbullying-ul este un risc foarte studiat la nivel internațional, care a pătruns în ultimii ani și în discursul public și mediatic din România este un risc la care părinții români nu știu încă cum să se raporteze. Dacă în 2010 părinții români păreau să îl considere minor (vezi pe această temă Livingstone et al., 2011, care arată o proporție foarte mare a conștientizării incidenței acestui risc printre părinții români; de asemenea, vezi Velicu, 2014, Velicu et al., 2014), cu timpul riscul cyberbullying-ului a ajuns să fie motiv de îngrijoare pentru aceștia. În studiul kiDiCoTi cyberbullyingul a fost măsurat prin patru itemi (amenințarea pe internet, excluderea din diferite grupuri, trimiterea de mesaje răutacioase și postarea unor astfel de mesaje în locuri publice). De asemenea, ne-a interesat măsura în care copiii participă la astfel de situații în calitate de agresor.

Figura 22 prezintă răspunsurile copiilor cu privire atât la modificările riscului de a deveni victime ale cyberbullying-ului, cât și la dinamica implicării ca agresor în astfel de situații. *Între 5 și 6 copii din 10 spun că nu au întâlnit niciodată situații de cyberbullying (în calitate de victimă sau de agresor).* În general, *pentru 2 din 10 copii perioada lockdown-ului nu a adus nicio schimbare* în riscul de a fi victimă a cyberbullying-ului sau în riscul de a fi implicat ca agresor în cyberbullying. *Între 12% și 17% dintre copii declară că au întâlnit mai multe astfel de situații în perioada lockdown-ului decât înainte*, iar pentru aproape unul din 10, aceste situații au scăzut în perioada lockdown-ului. Dinamica se păstrează și în ceea ce privește riscul de a deveni agresori.

Îngrijorările părinților sunt însă cu mult mai mari față de incidența riscului, *doar 8% spunând că nu au avut niciodată acest tip de îngrijorare* (deși mai mult de jumătate dintre copii declară că nu au fost niciodată victime). De asemenea, *aproape 5 din 10 părinți au declarat că au fost mai îngrijorați* decât înainte de

posibila implicare a copiilor lor în situații de cyberbullying (ca victimă sau ca agresor) și 4 din 10 că au fost la fel de îngrijorați.

Figura 22: Dinamica situațiilor de cyberbullying în perioada lockdown-ului: copiii ca victime și copiii ca agresori versus îngrijorarea părinților (%)

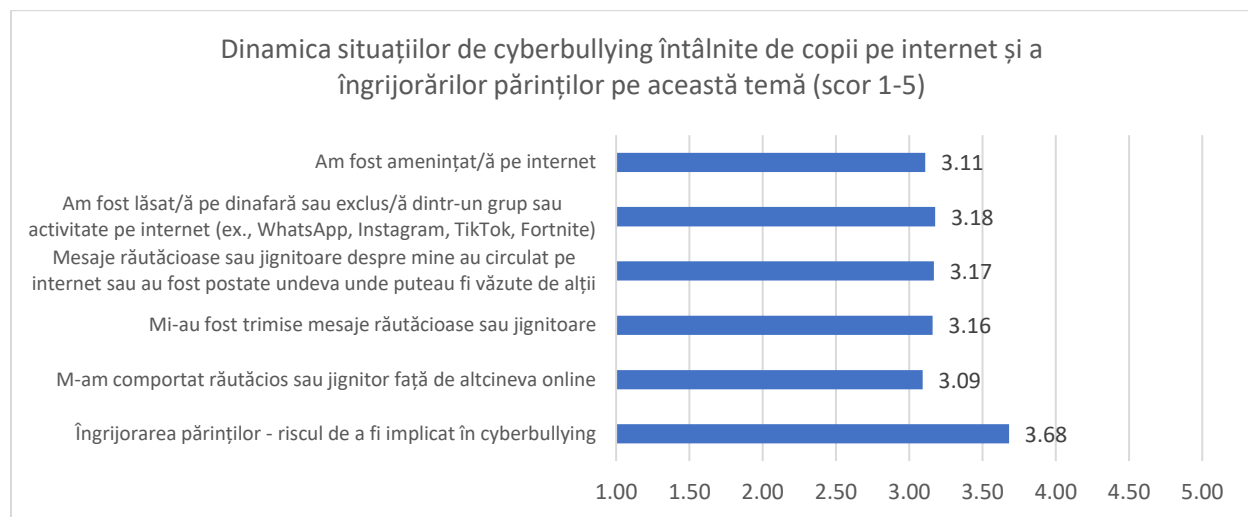

Nota 27: QC6. Mai jos sunt câteva întrebări care conțin descrierea unor situații care se pot întâmpla online. Unele dintre ele s-ar putea să ți se pară deranjante și să nu vrei să răspunzi la ele. Te rugăm să îți amintești că **NU EȘTI OBLIGAT** să răspunzi la toate aceste întrebări. Dacă, vei vrea să sari peste o întrebare care îți cauzează un disconfort, te rugăm să utilizezi butonul “Nu vreau să răspund” și să treci mai departe. (QC6.2-5, QC6.6). Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte? Q10.4. Cyberbullying sau agresiunea printre cei de aceeași vârstă (primirea sau trimiterea prin internet a unor mesaje neplăcute cu scopul de a provoca suferința).

Scorurile acestor dinamici, Figura 23, prezintă clar această discrepanță dintre îngrijorarea părinților și incidența riscului la copii, dar și care au fost *riscurile cu cea mai mare creștere, și anume excluderea copilului din grupuri de pe internet și mesajele răutăcioase care au circulat pe internet*. Riscul de a deveni agresor în cyberbullying a avut cea mai mică tendință de creștere față de perioada anterioară (fiind foarte apropiat de scorul neutru (3)).

Tabelul 6 arată că *cea mai mică dinamică în riscul de a deveni victimă a cyberbullying-ului apare la copiii din familii cu venituri medii, la băieți și la elevii de gimnaziu de liceu*; la toate aceste categorii scorul este foarte aproape de cel neutru (nicio schimbare). În ceea ce privește riscul de a deveni cyber-agresor, cea mai mică dinamică (*foarte aproape de starea neutră*) apare la copiii cu venituri sub medie și medii, la băieți și la cei din ciclul primar. Pentru liceeni, fete și cei cu venituri peste medie, se remarcă o creștere a implicării ca agresor în cyberbullying în această perioadă. Această dinamică nu trebuie însă înțeleasă în sensul că fetele au depășit băieții în rolul de agresor (deși nu imposibil, cercetarea kiDiCoTi nu a măsurat acest aspect), ci doar că mai multe fete (decât băieți) au spus că au manifestat acest comportament mai mult în perioada lockdown-ului decât înainte (explicabil, de exemplu, prin faptul că înainte proporția de fete-agresor era foarte mică, pe când cea a băieților era substanțială încă de dinainte de criză).

Figura 23: Scorul dinamicii situațiilor de cyberbullying în perioada lockdown-ului: copiii ca victime și copiii ca agresori versus îngrijorarea părinților (scor)

Nota 28: QC6. Mai jos sunt câteva întrebări care conțin descrierea unor situații care se pot întâmpla online. Unele dintre ele s-ar putea să ți se pară deranjante și să nu vrei să răspunzi la ele. Te rugăm să îți amintești că **NU EȘTI OBLIGAT** să răspunzi la toate aceste întrebări. Dacă, vei vrea să sari peste o întrebare care îți cauzează un disconfort, te rugăm să utilizezi butonul „Nu vreau să răspund” și să treci mai departe. (QC6.2-5, QC6.6). Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte? Q10.4. Cyberbullying sau agresiunea printre cei de aceeași vârstă (primirea sau trimiterea prin internet a unor mesaje neplăcute cu scopul de a provoca suferința).

Tabelul 6: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii cyberbullying-ului în perioada lockdown-ului: copiii ca victime și copiii ca agresori versus îngrijorarea părinților

Dinamica riscului de cyberbullying și a îngrijorărilor părinților pe această temă (scor 1-5)				
		Victimă	Agresor	Îngrijorarea părinților - Cyberbullying
SES	Venituri sub medie	3.11	3.00	3.50
	Venituri medii	3.02	3.01	3.73
	Venituri peste medie	3.12	3.31	3.73
gen copil	masculin	3.03	2.99	3.65
	feminin	3.14	3.28	3.73
gen părinte	masculin			3.66
	feminin			3.70
ciclu scolar (copil)	primară	3.21	3.00	3.78
	gimnaziu	3.05	3.08	3.68
	liceu	3.05	3.13	3.65
Total		3.08 ⁷	3.09	3.68

Nota 29: QC6. Mai jos sunt câteva întrebări care conțin descrierea unor situații care se pot întâmpla online. Unele dintre ele s-ar putea să ți se pară deranjante și să nu vrei să răspunzi la ele. Te rugăm să îți amintești că **NU EȘTI OBLIGAT** să răspunzi la toate aceste întrebări. Dacă, vei vrea să sari peste o întrebare care îți cauzează un disconfort, te rugăm să utilizezi butonul „Nu vreau să

⁷ Indexul general al victimizării este mai mic decât scorurile itemilor individuali datorită numărului diferit de persoane la care s-a făcut raportarea. Astfel, dacă la fiecare item individual scorul a fost calculat pe baza răspunsurilor celor care nu au selectat răspunsul „Nu mi s-a întâmplat niciodată acest lucru” (adică între 243 și 182 de răspunsuri), pentru indexul general, raportarea s-a făcut la copiii care au spus că li s-a întâmplat cel puțin una dintre situațiile studiate (adică 287 de cazuri).

răspund” și să treci mai departe. (QC6.2-5, QC6.6). Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte? Q10.4. Cyberbullying sau agresiunea printre cei de aceeași vârstă (primirea sau trimiterea prin internet a unor mesaje neplăcute cu scopul de a provoca suferința). Pentru „Victimă” a fost calculat un scor general ca medie a scorurilor care compun indicatorul (vezi Figura 23).

Tot Tabelul 6 arată și variația îngrijorărilor parentale, *părinții cu venituri medii și peste medie, cei ai fetelor și cei ai copiilor din școala primară tinzând să fie mai îngrijorați decât restul părinților* în perioada lockdown-ului față de riscul de cyberbullying.

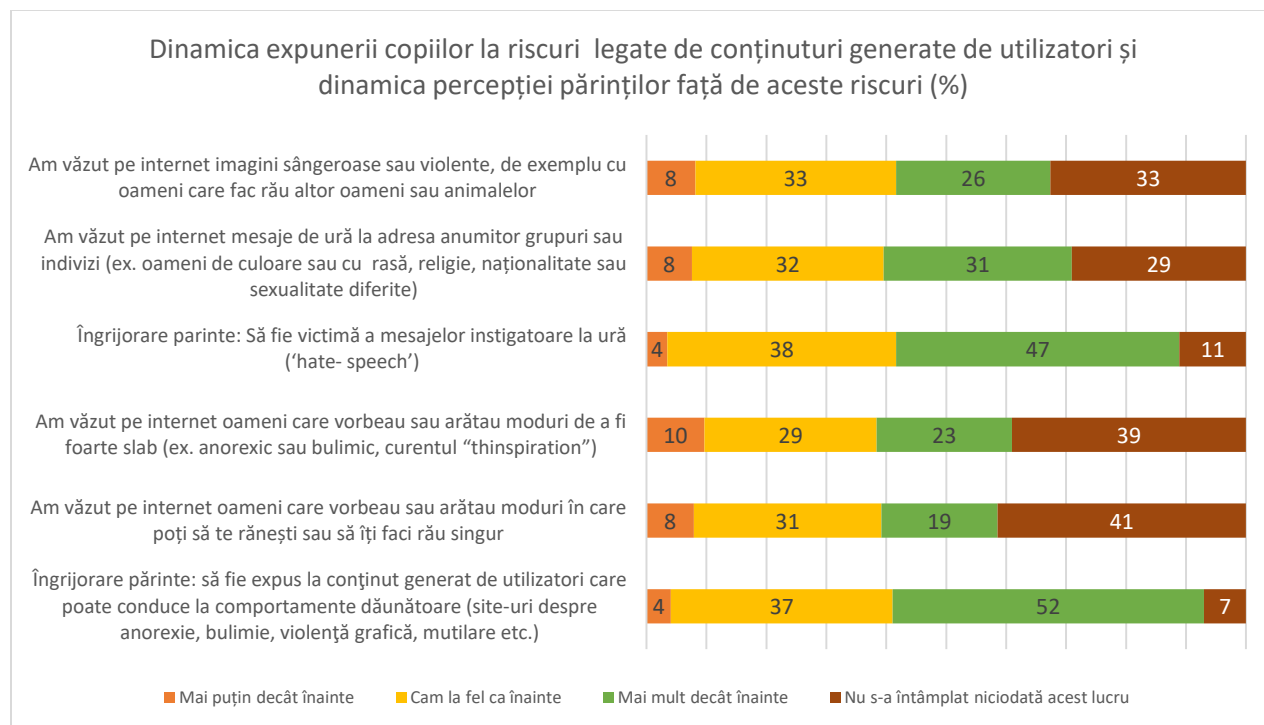
Riscuri legate de conținutul generat de utilizatori

Media sociale și Internetul 2.0 au adus noi oportunități de exprimare, participare și auto-publicare pe internet pentru utilizatori, dar și noi provocări sub aspectul riscurilor, în măsura în care unele discursuri pot incita la ură (Comisia Europeană, 2018) sau unele conținuturi pot să descrie violență extremă sau să incite la comportamente nesănătoase. Îngrijorarea cu privire la conținuturile neadecvate și modul în care acestea pot avea influențe negative asupra unor categorii sociale (în special copii) coboară în istorie până la Platon. Dar, până la apariția Internetului 2.0 existau în general diferiți „gardieni” ai acestor conținuturi, care le făceau fie neaccesibile copiilor, fie le cenzurau în mare parte. Internetul social permite pe de o parte acestor conținuturi să fie vizibile și, pe de altă parte, permite intrarea copilului în diferite grupuri care promovează respectivele conținuturi nedorite.

Figura 24 arată dinamica incidenței expunerii copiilor la anumite riscuri legate de conținuturi generate de utilizatori, în paralel cu dinamica îngrijorărilor părinților despre aceste riscuri. Astfel, în jur de *3 din 10 copii declară că nu au fost niciodată expuși la conținuturi care înfățișează violența extremă sau la discursul instigator la ură*, în timp ce *4 din 10 copii declară că nu au fost niciodată expuși la conținuturi care incită la comportamente nesănătoase* (e.g. anorexie sau auto-mutilare). Totuși, *între 2 și 3 din 10 copii declară că au văzut mai multe astfel de conținuturi în perioada lockdown-ului decât înainte*, iar în jur de o treime declară că expunerea lor a rămas constantă. Părinții sunt și de această dată mai îngrijorați decât incidența riscului asupra copiilor, doar 11% declarând că nu au fost niciodată îngrijorați de *faptul că copilul ar putea deveni victimă a discursului instigator la ură, aproape jumătate declarând că în perioada lockdown-ului au fost mai îngrijorați de acest risc*. La fel, doar 7% dintre părinți declară că nu au fost niciodată îngrijorați de expunerea copiilor la conținuturi care incită la comportamente nedorite (din nou, jumătate dintre părinți declarând că această îngrijorare a crescut în perioada lockdown-ului).

Figura 24: Conținuturi generate de utilizatori: dinamica expunerii copiilor la astfel de riscuri și percepția părinților față de ele (%)

Nota 30: Mai jos sunt câteva întrebări care conțin descrierea unor situații care se pot întâmpla online. Unele dintre ele s-ar putea să îți se pară deranjante și să nu vrei să răspunzi la ele. Te rugăm să îți amintești că **NU EȘTI OBLIGAT** să răspunzi la toate aceste întrebări. Dacă, vei vrea să sari peste o întrebare care îți cauzează un disconfort, te rugăm să utilizezi butonul "Nu vreau să răspund" și să treci mai departe (QC6.7-10).). Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.5 și Q10.8)

Tabelul 7: Conținuturi generate de utilizatori: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii expunerii copiilor și a îngrijorării părinților față de aceste riscuri (scor)

Dinamica expunerii copiilor la riscuri legate de conținuturi generate de utilizatori și dinamica percepției părinților față de aceste riscuri (scor 1-5)		riscuri legate de conținuturi create de utilizatori întâlnite de copii	îngrijorările părinților față de riscurile legate de conținuturi create de utilizatori
SES	Venituri sub medie	3.37	3.59
	Venituri medii	3.20	3.74
	Venituri peste medie	3.44	3.73
gen copil	masculin	3.31	3.69
	feminin	3.33	3.75
gen părinte	masculin		3.63
	feminin		3.79
ciclu scolar (copil)	primară	3.37	3.83
	gimnaziu	3.36	3.71
	liceu	3.25	3.65
Total		3.32	3.70

Nota 31: Mai jos sunt câteva întrebări care conțin descrierea unor situații care se pot întâmpla online. Unele dintre ele s-ar putea să îți se pară deranjante și să nu vrei să răspunzi la ele. Te rugăm să îți amintești că **NU EȘTI OBLIGAT** să răspunzi la toate aceste întrebări. Dacă, vei vrea să sari peste o întrebare care îți cauzează un disconfort, te rugăm să utilizezi butonul "Nu vreau să răspund" și să treci mai departe (QC6.7-10).). Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către

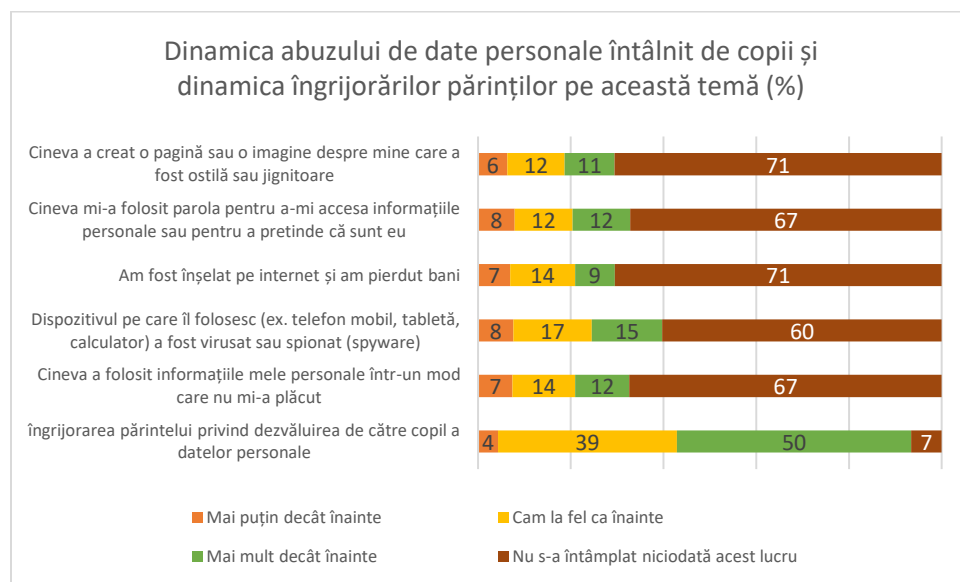
copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.5 și Q10.8). Scorurile pentru părinți și copii au fost obținute pe baza medie aritmetice a itmlor respectivi.

În ceea ce îi privește pe copii, incidența riscurilor legate de conținuturi create de utilizatori a crescut cel mai mult în grupul celor provenind din familii cu venituri peste medie și sub medie și a celor din ciclul primar și gimnazial. Printre părinți, îngrijorarea a fost mai mare printre cei cu venituri medii și peste medie, printre mame și printre părinții copiilor de școală primară și de gimnaziu.

Abuzul de date personale

Protecția datelor personale contra abuzurilor făcute în scopuri comerciale este una dintre temele foarte discutate în ultima perioadă, Directiva Europeană 2016/679 (cunoscută drept GDPR), fiind una dintre cele mai restrictive și avansate reglementări de acest gen din lume. Totuși, datele personale pot fi abuzate și la nivel interpersonal, cu urmări negative directe asupra persoanei abuzate (e.g. prin furtul de identitate, virusarea sau blocarea de la distanță a dispozitivului etc.). De multe ori acest abuz de date personale pe internet apare între copii, fiind un fenomen mai degrabă asemănător cyberbullying-ului, ce implică însă datele personale.

Figura 25: Abuzul de date personale: dinamica expunerii copiilor la astfel de riscuri și percepția părinților față de ele (%)

Nota 32: QC7. Mai jos găsești niște afirmații despre situații neplăcute care se pot întâmpla online. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ți s-au întâmplat următoarele lucruri online în perioada “statului acasă” comparativ cu perioada anterioară. (QC7.1-5). Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada “statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.3).

Între 6 și 7 copii din 10 declară că nu le-au fost abuzate datele personale niciodată, cea mai frecventă astfel de situație fiind virusarea dispozitivului, iar cele mai puțin întâlnite fiind cele care implică pierderea banilor sau înșelarea pe internet și așa numitele „hate-pages” (crearea unei pagini de internet în care să

fie expuse mesaje sau imagini jignitoare despre copil). În ceea ce privește dinamica acestui risc în perioada lockdown-ului, între 9% și 15% dintre copiii declară că aceste situații s-au intensificat, procente fiind puțin mai mici decât cele ale răspunsurilor că situațiile riscante de acel tip au rămas la fel.

Totuși, părinții par să fie în alertă privind datele personale ale copiilor și tendința acestora de „dezvăluire” pe internet, doar 7% declarând că nu au fost niciodată îngrijorați de posibilitatea ca copilul să își dezvăluie datele personale pe internet. Mai mult, 5 din 10 părinți declară că îngrijorarea lor privind acest aspect a crescut în perioada „statului acasă” (probabil pe fondul unei utilizări mult mai intense a tehnologiei digitale), 4 din 10 spunând că au rămas la fel de îngrijorați ca înainte.

Tabelul 8: Abuzul de date personale: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii expunerii copiilor și a îngrijorării părinților față de aceste riscuri (scor)

Dinamica abuzului de date personale (DP) întâlnit de copii și dinamica îngrijorărilor părinților pe această temă (scor 1-5)		copilul victima a abuzului de DP	îngrijorarea părintelui privind dezvoltarea de către copil a DP
SES	Venituri sub medie	3.02	3.51
	Venituri medii	3.13	3.79
	Venituri peste medie	3.18	3.71
gen copil	masculin	3.09	3.73
	feminin	3.17	3.69
gen părinte	masculin		3.67
	feminin		3.75
ciclu scolar (copil)	primară	3.05	3.80
	gimnaziu	3.14	3.66
	liceu	3.09	3.72
Total		3.12	3.70

Nota 33: QC7. Mai jos găsești niște afirmații despre situații neplăcute care se pot întâmpla online. Te rugăm să ne spui cât de mult sau de puțin ți s-au întâmplat următoarele lucruri online în perioada „statului acasă” comparativ cu perioada anterioară. (QC7.1-5). Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada „statului acasă”, comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.3). Scorurile pentru copii au fost obținute pe baza medie aritmetice a itemilor respectivi.

Sub aspectul dinamicii, Tabelul 8 arată că grupurile cu risc crescut au fost în această perioadă copiii cu venituri peste medie, fetele și cei din gimnaziu, care declară o intensificare a acestui risc. Dinamica îngrijorărilor părinților este însă puțin diferită, cel mai mult crescând îngrijorarea printre părinții de copii de școală primară, părinții cu venituri medii și cei de băieți.

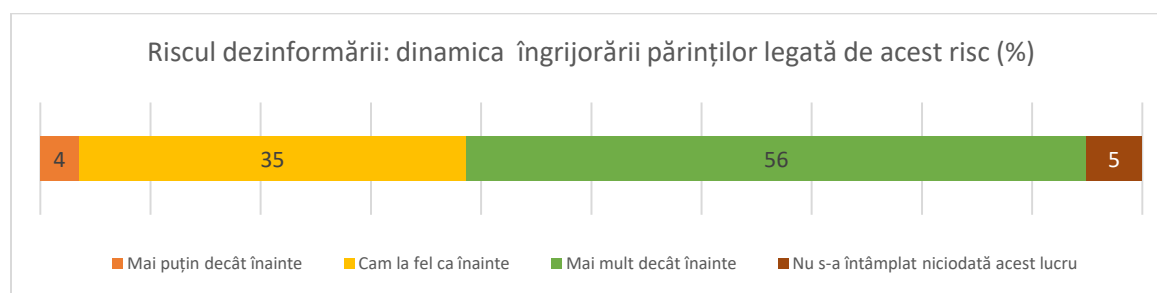
Îngrijorarea părinților cu privire la alte riscuri

Dezinformarea

Dezinformarea și știrile false sunt probleme intens dezbătute în spațiul public (vezi spre exemplu [Tackling online disinformation](#), pagina proiectului derulat de Comisia Europeană), atât în legătură cu subiecte politice (interne sau internaționale), cât și în legătură cu criza COVID-19. Unele platforme de media sociale (cum ar fi Facebook și Twitter) au ales din start și și-au asumat să îndepărteze conținuturile care ar promova informații considerate neexacte. Multe voci denunță aceste practici ca fiind o limitare a libertății

de exprimare și o imixtiune problematică din partea unor platforme comerciale, pledând în același timp pentru necesitatea implementării cursurilor de educație media care să îi apere pe copiii de astăzi, cetățenii de mâine, de riscul dezinformării, ajutându-i să decidă singuri asupra conținuturilor false (vezi în acest sens [materialele de educație media pregătite de Comisia Europeană](#) sau, pentru materiale educative în limba română consultă pagina [MediaWise](#)). Un fapt rămâne cert și anume că odată cu Internetul 2.0 (care facilitează auto-publicarea) și cu algoritmi care gestionează platformele sociale în scopul creșterii cu orice preț al timpului petrecut de utilizatori pe platforme (Duckett, 2021), asistăm la o explozie a conținuturilor false și la crearea unor bule informaționale în care utilizatorul poate fi prins, bule în care conținutul este de multe ori neverificat de nicio instanță jurnalistică tradițională (de tip redacție). În acest context al dezbaterii publice, am vrut să vedem cum a evoluat îngrijorarea părinților referitoare la riscul dezinformării în perioada lockdown-ului.

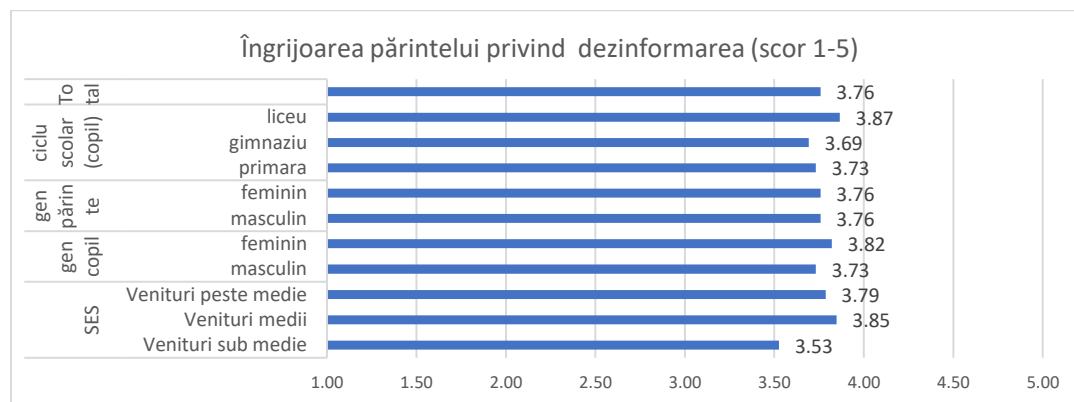
Figura 26: Dezinformarea: dinamica îngrijorării părinților față de expunerea copiilor la dezinformare (%)

Nota 34: Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.2).

Figura 26 arată că pentru *mai mult de jumătate dintre părinți a crescut îngrijorarea cu privire la riscul dezinformării*, în timp ce 35% declară același nivel de îngrijorare. Figura 27 prezintă distribuția scorului dinamicii îngrijorării. Părinții copiilor de liceu și părinții cu venituri medii sunt cei care raportează o creștere mai mare a îngrijorării privind riscul dezinformării (în ceea ce îi privește pe copiii lor).

Figura 27: Dezinformarea: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii îngrijorării părinților față de acest risc (scor)

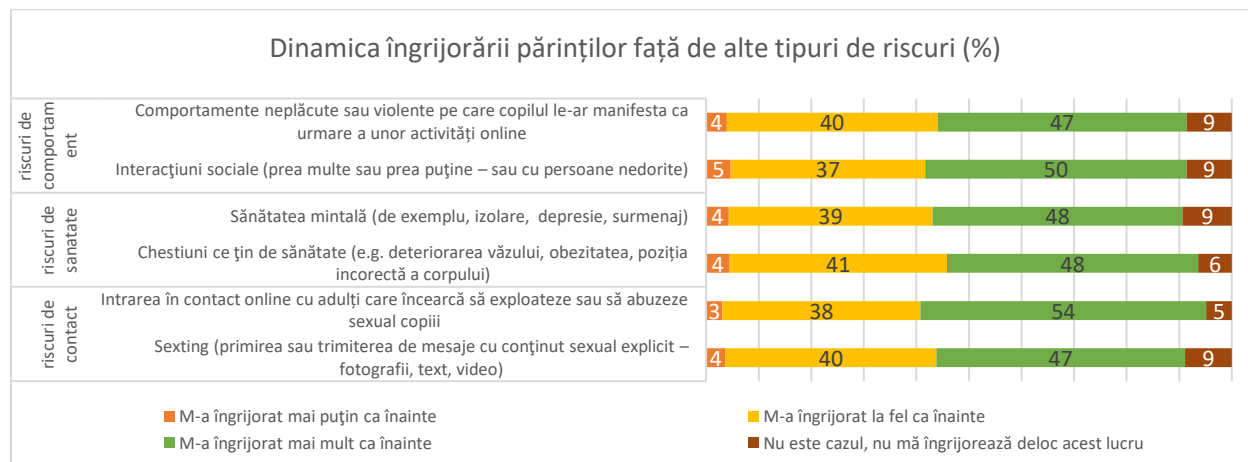

Nota 35: Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.2).

Riscuri de comportament, de sănătate și de contact: perspectiva părinților

Figura 28 arată o imagine a părinților români în general îngrijorați de aceste riscuri, sub 10% declarând că nu au fost niciodată îngrijorați de aceste riscuri. Mai mult, în jur de jumătate dintre părinții din eșantion declară că aceste îngrijorări au crescut în perioada lockdown-ului, și în jur de 4 din 10 că nu s-au modificat.

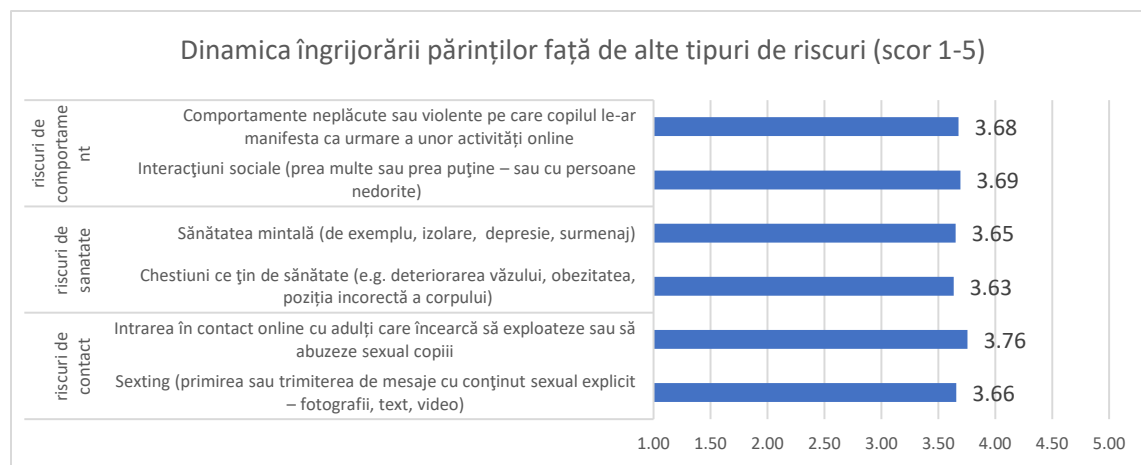
Figura 28: Dinamica îngrijorării părinților cu privire la riscurile de comportament, de sănătate și de contact (%)

Nota 36: Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.6-7, Q10.9-12).

Dintre toate situațiile de risc online prezentate în Figura 29, *grooming-ul, sau riscul ca un copil să intre în contact cu un adult care urmărește să îl exploateze sau abuzeze sexual, are cea mai mare dinamică în îngrijorarea părinților.*

Figura 29: Scorurile dinamici îngrijorării părinților cu privire la riscurile de comportament, de sănătate și de contact (scor)

Nota 37: Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.6-7, Q10.9-12).

Tabelul 9: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamici îngrijorării părinților cu privire la riscurile de comportament, de sănătate și de contact (scor)

Dinamica îngrijorării părinților față de alte tipuri de riscuri (scor 1-5)		index riscuri contact	index riscuri de sănătate	index riscuri de comportament
SES	Venituri sub medie	3.56	3.45	3.69
	Venituri medii	3.75	3.72	3.89
	Venituri peste medie	3.73	3.66	3.86
gen copil	masculin	3.69	3.64	3.84
	feminin	3.74	3.66	3.83
gen părinte	masculin	3.70	3.60	3.75
	feminin	3.72	3.69	3.93
ciclu scolar (copil)	primară	3.74	3.75	3.93
	gimnaziu	3.73	3.63	3.79
	liceu	3.67	3.61	3.83
Total		3.71	3.64	3.83

Nota 38: Q10. Mai jos veți găsi câteva aspecte referitoare la folosirea tehnologiei de către copilul dvs. Cât de mult v-au îngrijorat aceste aspecte, dacă este cazul, în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q10.6-7, Q10.9-12). Scorurile pentru fiecare categorie au fost calculate pe baza mediei itemilor respectivi.

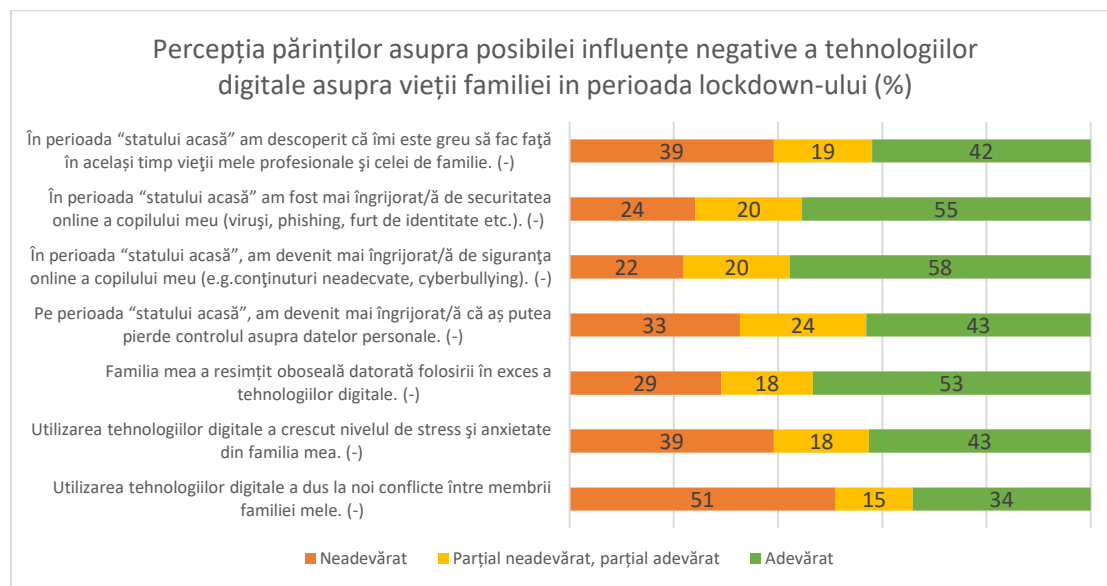
Percepția părinților asupra impactului negativ al tehnologiei digitale asupra vieții de familie în perioada lockdown-ului

Deoarece internetul poate avea un impact negativ asupra copiilor într-un mod indirect, prin impactul negativ pe care l-ar avea asupra familiei și deoarece, în general, starea de bine a copilului este influențată de cea a familiei, această ultimă secțiune a capitolului despre Riscuri se va ocupa de percepția părinților asupra impactului negativ ale tehnologiei digitale în perioada lockdown-ului. Figura 30 arată acordul părinților față de o serie de afirmații care descriu acest posibil impact negativ.

Afirmațiile care întrunesc *majoritar acordul părinților sunt cele referitoare la siguranța și securitatea online a copilului și cele referitoare la „oboseala digitală” resimțită de membrii familiei* în această perioadă, fiecare dintre aceste afirmații fiind susținute de mai mult de jumătate dintre părinții din eșantion. Singura *afirmație respinsă de majoritatea părinților se referă la apariția de noi conflicte la nivelul familiei din cauza folosirii tehnologiei digitale*. Pentru restul afirmațiilor răspunsurile au fost mai degrabă echilibrate, proporția celor care au fost de acord fiind doar ușor mai ridicată cu cea a celor care și-au exprimat dezacordul.

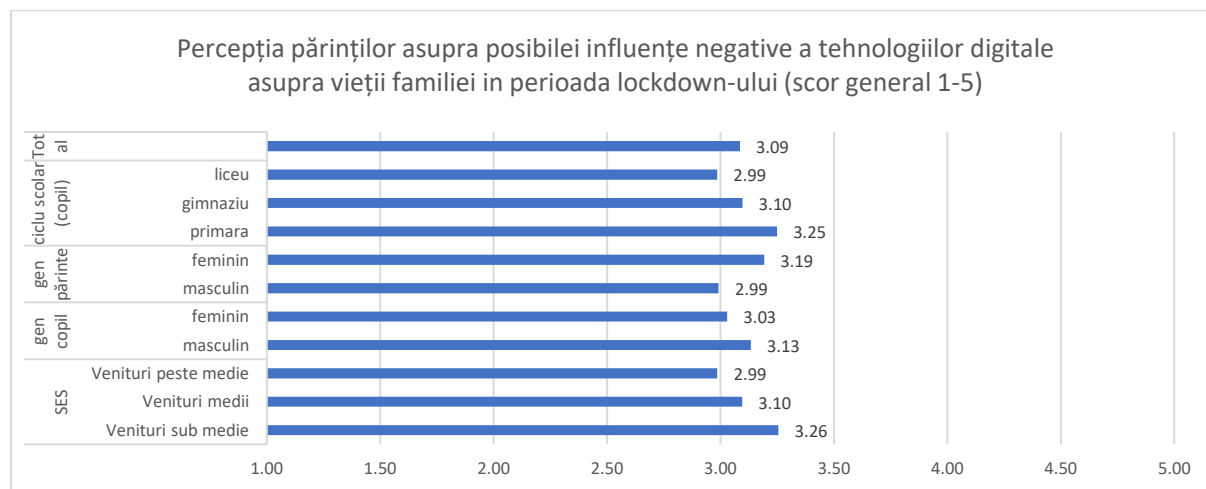
Deoarece în contextul mai general al pandemiei, nu doar în cel al lockdown-ului, a existat o presiune uriașă pe părinți de a își asuma uneori și rolul de profesori „locali” pentru copiii lor care participau în activități de educație la distanță (vezi Velicu, 2020), merită menționat acordul față de afirmația „*În perioada “statului acasă” am descoperit că îmi este greu să fac față în același timp vieții mele profesionale și celei de familie*”. 4 din 10 părinți spun că *afirmația este adevărată pentru ei*, acești părinți având nevoie de un sprijin suplimentar pentru a fi capabili să gestioneze cele două roluri concomitent.

Figura 30: Percepția părinților asupra influenței negative a tehnologiilor digitale asupra vieții familiei în perioada lockdown-ului (%)

Nota 39: Q5. Mai jos, veți găsi câteva afirmații despre folosirea tehnologiilor digitale (cum ar fi calculator, smartphone, tabletă). Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "deloc adevărat", iar 5 înseamnă "total adevărat", vă rugăm să evaluați în ce măsură sunteți de acord cu fiecare afirmație, cu privire la timpul petrecut în familie în această perioadă a "statului acasă".

Figura 31: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorului percepției părinților asupra influenței negative a tehnologiilor digitale asupra vieții familiei în perioada lockdown-ului (scor)

Nota 40: Q5. Mai jos, veți găsi câteva afirmații despre folosirea tehnologiilor digitale (cum ar fi calculator, smartphone, tabletă). Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă "deloc adevărat", iar 5 înseamnă "total adevărat", vă rugăm să evaluați în ce măsură sunteți de acord cu fiecare afirmație, cu privire la timpul petrecut în familie în această perioadă a "statului acasă". Scorul general este obținut prin media scorurilor fiecărui item prezentat în Figura 30.

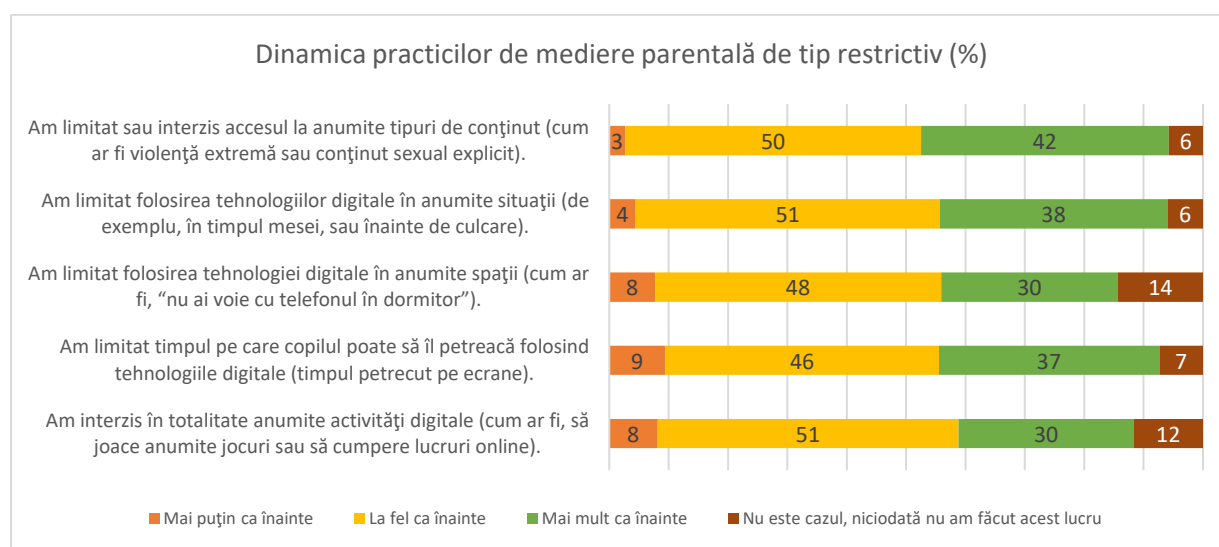
Figura 31 prezintă care sunt grupurile de părinți care au resimțit cel mai tare impactul negativ la tehnologiei digitale asupra vieții de familie. *Astfel, părinții cu copii în școala primară, mamele, părinții de băieți și părinții cu venituri sub medie au raportat în mai mare măsură un stress al tehnologiei digitale asupra vieții de familie în perioada lockdown-ului.*

Medierea parentală

Teoriile care vorbesc despre influența negativă a tehnologiei digitale asupra copiilor au fost complementate de teoriile medierii parentale (Dürager și Sonck, 2014) care arată că posibila influență negativă a media poate fi diminuată, dacă nu chiar anulată, de o implicare a părintelui, fie că această implicare sau mediere ia forma restricțiilor și a limitărilor, fie că ia forma unei implicări pro-active în deconstrucția mesajului media. Apărute în epoca televiziunii, teoriile medierii parentale au fost preluate în studiul impactului internetului asupra copiilor (pentru date anterioare referitoare la practicile de mediere parentală ale părinților români vezi Velicu et al., 2019 și Velicu et al., 2014).

Tradițional, se vorbește despre medierea restrictivă și medierea de tip activ; acestora li se adaugă atunci când este vorba despre internet, medierea de tip control / tehnic și medierea activă vizând siguranța pe internet. În continuare vom prezenta date referitoare la cele patru tipuri de mediere parentală, interesându-ne și de această dată dinamica acestor practici în perioada lockdown-ului.

Figura 32: Dinamica practicilor de mediere parentală de tip restrictiv pe perioada lockdown-ului (%)

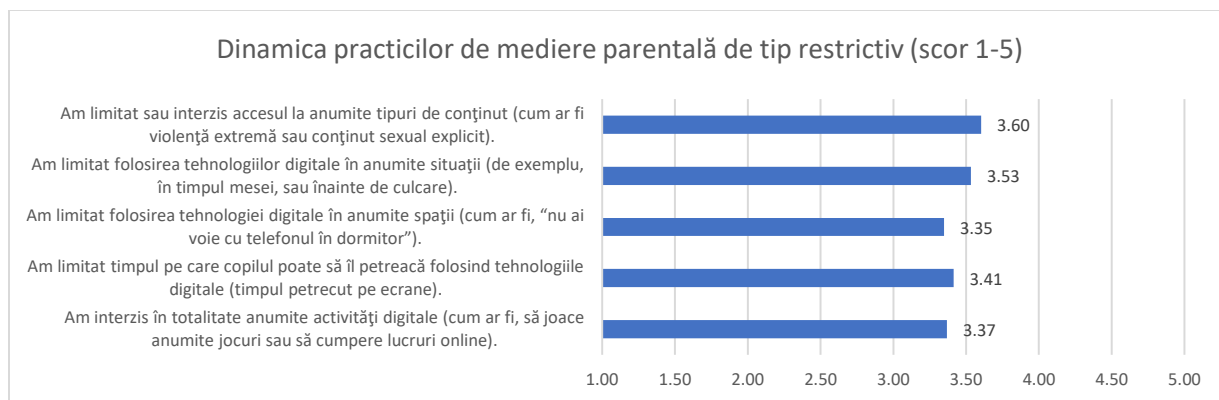
Nota 41: Q8. Mai jos se află o listă de afirmații despre diferite strategii în care puteți să gestionați modul în care copilul dumneavoastră folosește tehnologiile digitale (tabletă, calculator, smartphone). Cât de mult sau cât de puțin, dacă este cazul, ați folosit aceste strategii în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q8.1-5)

Figura 32 arată că **majoritatea părinților, aproape jumătate, nu și-au modificat practicile de mediere parentală restrictivă** față de folosirea tehnologiei de către copil în această perioadă. Totuși o proporție doar întrucâtva mai mică (între 3 și 4 părinți din 10) declară că au intensificat în timpul lockdown-ului restricțiile sau limitările despre care au fost întrebați.

Figura 33 arată că **cea mai mare creștere a restricțiilor impuse de părinți este în legătură cu conținuturile și cu folosirea tehnologiei digitale de către copil în anumite situații** (înainte de culcare, în timpul mesei, etc.)

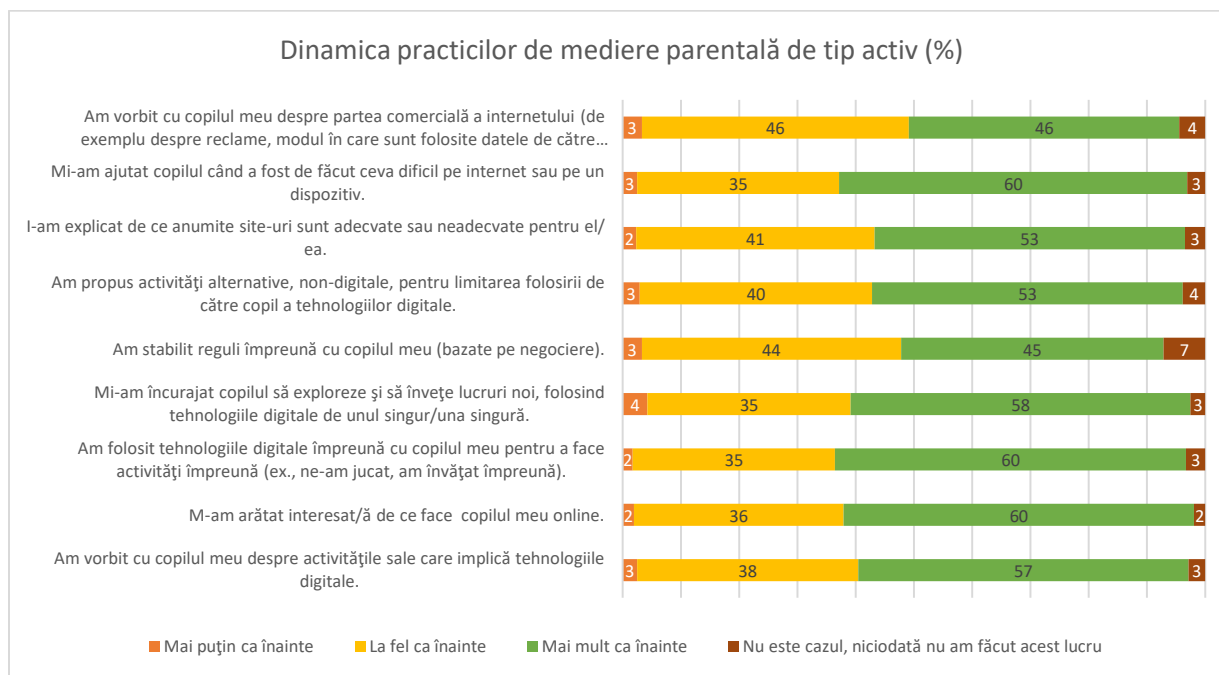
Figura 33: Scorul dinamicii practicilor de mediere parentală de tip restrictiv în perioada lockdown-ului (scor)

Nota 42: Q8. Mai jos se află o listă de afirmații despre diferite strategii în care puteți să gestionați modul în care copilul dumneavoastră folosește tehnologiile digitale (tabletă, calculator, smartphone). Cât de mult sau cât de puțin, dacă este cazul, ați folosit aceste strategii în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q8.1-5)

Figura 34 prezintă *dinamica practicilor de mediere parentală activă din timpul lockdown-ului*, observându-se în acest caz *o tendință de intensificare a tuturor practicilor măsurate, între 45% și 60% dintre părinți spunând că au făcut respectivul lucru mai mult decât înainte.*

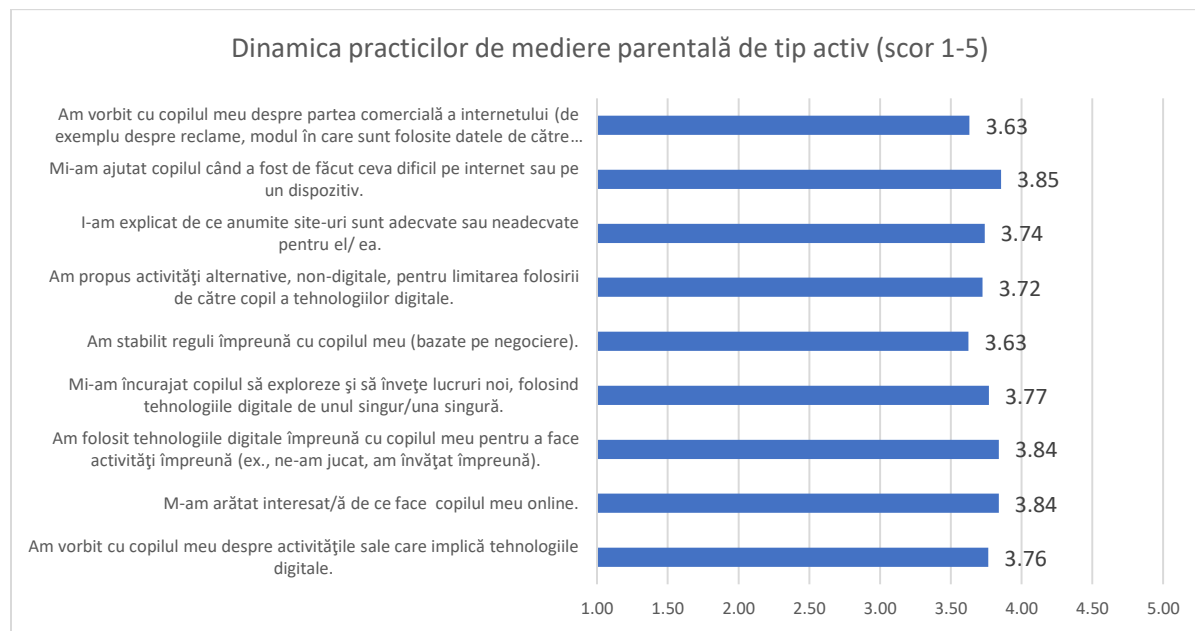
Figura 34: Dinamica practicilor de mediere parentală de tip activ în perioada lockdown-ului (%)

Nota 43: Q8. Mai jos se află o listă de afirmații despre diferite strategii în care puteți să gestionați modul în care copilul dumneavoastră folosește tehnologiile digitale (tabletă, calculator, smartphone). Cât de mult sau cât de puțin, dacă este cazul, ați folosit aceste strategii în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q8.6, Q8.9, Q8.13-16). Q9. Cât de mult, dacă este cazul, ați făcut următoarele lucruri în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q9.3)

Figura 35 arată că *cel mai mult a crescut sprijinul pe care părintele l-a oferit copilului în raport cu tehnologia digitală, folosirea împreună a tehnologiei digitale (sau co-folosirea) și interesul arătat de părinte pentru viața online a copilului.*

Figura 35: Scorul dinamicii practicilor de mediere parentală de tip activ în perioada lockdown-ului (scor)

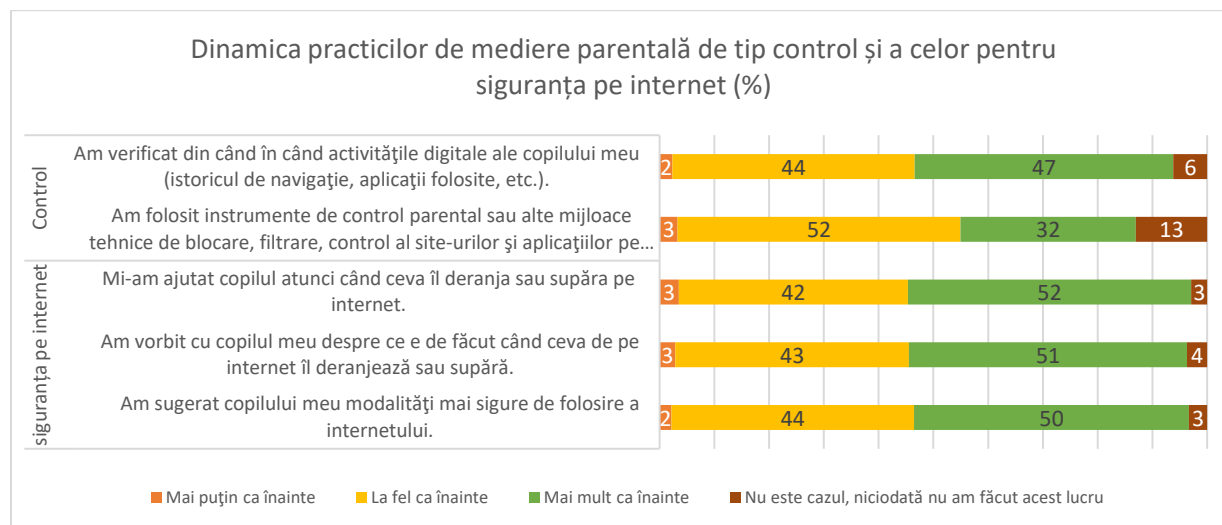
Nota 44: Mai jos se află o listă de afirmații despre diferite strategii în care puteți să gestionați modul în care copilul dumneavoastră folosește tehnologiile digitale (tabletă, calculator, smartphone). Cât de mult sau cât de puțin, dacă este cazul, ați folosit aceste strategii în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q8.6, Q8.9, Q8.13-16). Q9. Cât de mult, dacă este cazul, ați făcut următoarele lucruri în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q9.3)

În ceea ce privește practicile de control, Figura 36 arată că *folosirea instrumentelor tehnice de control a rămas pentru majoritatea părinților la fel (52%), în timp ce 32% declară că au folosit acest tip de instrumente mai mult decât înainte.* Când este vorba despre controlarea activității online a copilului prin mijloace non-tehnice (de exemplu verificarea istoricului de navigare), cei mai mulți dintre părinți (47%) declară că au făcut acest lucru mai mult în perioada lockdown-ului decât înainte, dar procentul este apropiat de al celor care nu raportează nicio schimbare. De remarcat procentul de *13% al părinților care declară că nu au folosit niciodată instrumente tehnice de control* al activității digitale a copilului.

În ceea ce privește siguranța pe internet, jumătate dintre părinți au intensificat practicile de mediere parentală din acest domeniu și alți 4 din 10 spun că ele au rămas la fel.

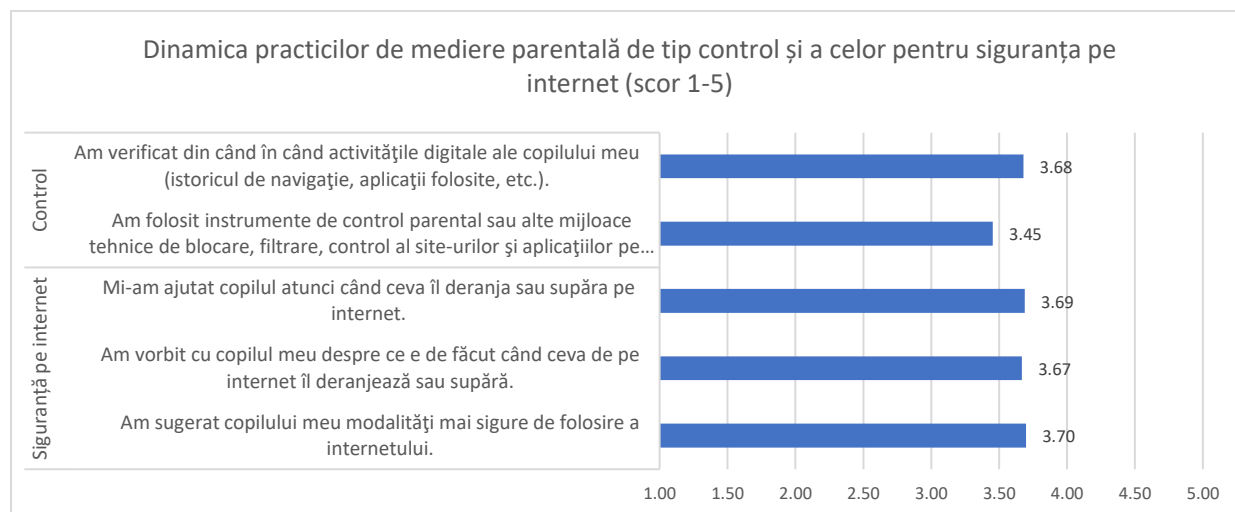
Figura 37 confirmă tendințele vizibile din Figura 36, *cea mai mică dinamică fiind legată de folosirea instrumentelor tehnice de control și cea mai mare dinamică fiind legată de sugerarea de către părinte a unor modalități de folosire a internetului mai sigure.*

Figura 36: Dinamica practicilor de mediere parentală de tip control și a celor pentru siguranță pe internet în perioada lockdown-ului (%)

Nota 45: Q8. Mai jos se află o listă de afirmații despre diferite strategii în care puteți să gestionați modul în care copilul dumneavoastră folosește tehnologiile digitale (tabletă, calculator, smartphone). Cât de mult sau cât de puțin, dacă este cazul, ați folosit aceste strategii în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q8.10, Q8.11, q8.12). Q9. Cât de mult, dacă este cazul, ați făcut următoarele lucruri în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q9.1, Q9.2)

Figura 37: Scorul dinamicii practicilor de mediere parentală de tip control și a celor pentru siguranță pe internet în perioada lockdown-ului (scor)

Nota 46: Q8. Mai jos se află o listă de afirmații despre diferite strategii în care puteți să gestionați modul în care copilul dumneavoastră folosește tehnologiile digitale (tabletă, calculator, smartphone). Cât de mult sau cât de puțin, dacă este cazul, ați folosit aceste strategii în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q8.10, Q8.11, q8.12). Q9. Cât de mult, dacă este cazul, ați făcut următoarele lucruri în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q9.1, Q9.2)

Tabelul 10 arată că pentru toate cele patru tipuri de mediere parentală tendința este aceeași și anume *părinții cu venituri peste medie și cei ai copiilor din școala primară fiind cei mai predispuși la intensificarea practicilor de mediere pe timpul lockdown-ului*. De asemenea, se confirmă tendința generală de a

intensifica medierea de tip activ (scor total 3,75), urmată de medierea pentru siguranța pe internet (3,68) și de cea de tip control (3,56), medierea de tip restrictiv având cel mai mic scor al dinamicii (deși încă dinamică este pozitivă, de intensificare, scorul fiind peste 3).

Tabelul 10: Distribuția pe categorii socio-demografice a scorurilor dinamicii diferitelor tipuri de mediere parentală în perioada lockdown-ului (scor)

Dinamica tipurilor de mediere parentală (MP) (scor 1-5)		MP pentru siguranța pe internet	MP de tip control	MP activă	MP restrictivă
SES	Venituri sub medie	3.53	3.39	3.60	3.37
	Venituri medii	3.70	3.56	3.76	3.43
	Venituri peste medie	3.74	3.70	3.83	3.53
gen copil	masculin	3.68	3.58	3.76	3.45
	feminin	3.70	3.55	3.76	3.44
gen părinte	masculin	3.72	3.54	3.77	3.41
	feminin	3.63	3.59	3.72	3.48
ciclu scolar (copil)	primara	3.81	3.73	3.81	3.54
	gimnaziu	3.67	3.58	3.77	3.46
	liceu	3.64	3.46	3.69	3.36
Total		3.68	3.56	3.75	3.44

Nota 47: Q8. Mai jos se află o listă de afirmații despre diferite strategii în care puteți să gestionați modul în care copilul dumneavoastră folosește tehnologiile digitale (tabletă, calculator, smartphone). Cât de mult sau cât de puțin, dacă este cazul, ați folosit aceste strategii în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q8.1-16). Q9. Cât de mult, dacă este cazul, ați făcut următoarele lucruri în perioada "statului acasă", comparativ cu perioada de dinainte? (Q9.1-3). Scorurile pentru fiecare tip de mediere parentală au fost calculate ca medie a scorurilor obținute de fiecare practică/item care măsoară respectivul tip de MP.

Concluzii

Perioada lockdown-ului aproape global din primăvara anului 2020 a reprezentat, fără doar și poate, o provocare pentru toată lumea: pentru domeniul sănătății dar și pentru cel de transport, pentru industrii dar și pentru învățământ, pentru familii sau țări cu grad ridicat de digitalizare, dar și pentru familii sau țări „low-tech”. Restricționarea mișcării la nivelul spațiului gospodăriei a făcut continuarea vieții sociale o provocare pentru aproape toată lumea. În aceste condiții, tehnologia digitală a fost privită cu speranța că poate să reprezinte puntea dintre spațiul privat restrâns și lumea socială pe care nu voiam să o pierdem.

În același timp însă, tehnologia digitală a fost privită de-a lungul timpului de către o parte din populație (numiți uneori tehnofobi) cu suspiciune sau neîncredere, mai ales atunci când era vorba despre folosirea ei de către copii. Prea mult timp dedicat ecranului, conținuturi dăunătoare copilului, problema agresivității online, problema datelor personale care pot fi folosite în scopuri comerciale transformând utilizatorii în marfă sau care pot fi folosite abuziv de alți utilizatori au fost menționate în relație cu utilizarea tehnologiei digitale de către copii. Perioada excepțională a lockdown-ului a făcut însă pe aproape toată lumea să depășească aceste temeri și să accepte folosirea tehnologiilor digitale de către copii.

Proiectul KiDiCoTi al cărui date le prezintă acest raport și-a propus să afle, *a posteriori*, cum s-au modificat riscurile și oportunitățile oferite de tehnologia digitală în timpul acestei perioade de folosire intensă. Prima concluzie pe care vrem să o menționăm este aceea că tehnologiile digitale au fost considerate utile de către părinții din România în perioada lockdown-ului, fiind apreciate pentru oportunitățile de contact cu familia extinsă și prietenii dar și pentru îmbunătățirea relațiilor din familie, prin pătrunderea părinților în lumea digitală a copiilor. Mai mult, această perioadă a reprezentat o oportunitate de învățare pentru mulți părinți și copii, atât în domeniul digital, cât și în afara lui.

A doua concluzie, care o contrabalansează pe prima, este că într-adevăr, riscurile întâlnite de copii pe internet au crescut în această perioadă. Acest rezultat nu ar trebui însă să ne mire, dat fiind că studiile anterioare au dovedit o asociere între riscurile întâlnite online și oportunități oferite de internet și între cele două și utilizări (vezi Livingstone et al., 2011). Mai mult, trebuie să distingem între ceea ce numim riscuri ale internetului predefinite de către adulți și situațiile care îi deranjează pe copii, cele care produc un impact negativ asupra acestora. Aceasta deoarece mulți dintre copii au capacitate de reziliență în fața unor situații cu potențial de risc. Nu în ultimul rând trebuie să atragem atenția că, așa cum arată și rezultatele acestui studiu, o bună parte dintre copii nu întâlnesc niciodată aceste situații riscante online.

În fine, a treia concluzie se referă la îngrijorarea părinților în ceea ce privește aceste riscuri ale internetului, studiul arătând că părinții români tind să fie într-o proporție mai mare îngrijorați de riscurile online decât este incidența acestor riscuri în rândul copiilor. În ceea ce privește acțiunile concrete pe care părinții le întreprind pentru a diminua posibilul efect negativ al tehnologiei digitale asupra copiilor (așa numitele practici de mediere parentală), raportul arată că părinții în general se implică, impunând restricții în folosirea internetului, vorbind cu copilul despre practicile copilului pe internet, îl controlează/monitorizează și îl învață despre folosirea internetului în siguranță. Puse în oglindă, grupurile de risc dintre copii și grupurile cele mai îngrijorate ale părinților se observă că, de multe ori, acestea nu se suprapun. În general părinții tind să fie mai îngrijorați în ceea ce îi privește pe copiii mai mici și pe fete, deși nu doar aceste grupuri sunt „de risc”. Mai mult, în general cei mai îngrijorați părinți sunt cei din grupul celor cu venituri medii, deși grupurile extreme sunt de multe ori mai expuse anumitor riscuri online. O mai bună cunoaștere de către părinți a vieții digitale a copiilor este în acest sens necesară. Lockdown-ul a deschis această cale pe care însă părinții și copiii trebuie să meargă mai departe.

Referințe

- Blum-Ross, Alicia & Livingstone, Sonia (2018). The Trouble with “Screen Time” Rules p. 179-187 in Giovanna Mascheroni, Cristina Ponte & Ana Jorge (eds.) Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age. Göteborg: Nordicom.
- Comisia Europeană (2018). Hate speech. Retrieved from <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/hate-speech>
- de Haan, J. (2009). Maximising opportunities and minimising risks for children online. In S. Livingstone & L. Haddon (Eds.), *Kids online* (pp. 187-198). London: The Policy Press.
- Duckett, C. (2021). Apple CEO sounds warning of algorithms pushing society towards catastrophe. Zdnet. 29.01.2021 Accesat la https://www.zdnet.com/article/apple-ceo-sounds-warning-of-algorithms-pushing-society-towards-catastrophe/?ftag=TRE6a12a91&bhid=29347285918133362265424365367384&mid=13250610&cid=2259513950&fbclid=IwAR0K6L4z_H763QNZ8Ezmi3KA2dEyw_PJopoYtV6tBEtOrH15VXtyAojqk
- Dürager, A., & Sonck, N. (2014). Testing the reliability of scales on parental internet mediation. Retrieved from http://eprints.lse.ac.uk/60220/1/EU_Kids_Online_ScalesReport2014.pdf
- Hargittai, E. (2002). 'Second-Level Digital Divide: Differences in People's Online Skills', *First Monday*, vol. 7, no. 4 (online). Available at: <https://firstmonday.org/article/view/942/864>
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., & Ólafsson, K. (2011). *Risk and safety on the internet. The perspective of European children. Full findings from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents*. Retrieved from <http://eprints.lse.ac.uk/33731/>
- Lobe, B., Velicu, A., Staksrud, E., Chaudron, S. and Di Gioia, R. (2020), *How children (10-18) experienced online risks during the Covid-19 lockdown - Spring 2020*, EUR 30584 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-29763-5 (online), doi: 10.2760/562534 (online), JRC124034
- Velicu, Anca (2020). *Școala la distanță (primăvara 2020) și folosirea tehnologiilor digitale de către copii. Opiniile părinților și ale copiilor din România. Raport KiDiCoTi*. București: Institutul de Sociologie. Disponibil la https://www.insoc.ro/institut/Raport_Scoala_KiDiCoTi%20_RO.pdf
- Velicu, A., Balea, B., & Barbovschi, M. (2019). Acces, utilizări, riscuri și oportunități ale internetului pentru copiii din România. Rezultatele EU Kids Online 2018. EU Kids Online și DigiLiv-REI.
- Velicu, A. (2014). Online and Offline Bullying: Victims versus Perpetrators. In *Romanian Journal of Sociology*, 1-2/2014
- Velicu, A., Mascheroni, G. și Ólafsson, K. (2014). Riscuri și oportunități în folosirea internetului mobil de către copiii din România. Raportul proiectului Net Children Go Mobile. București: Ars Docendi.
- Vuorikari, R., Velicu, A., Chaudron, S., Cachia, R. and Di Gioia, R., *How families handled emergency remote schooling during the Covid-19 lockdown in spring 2020*, EUR 30425 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-24519-3 (online), doi:10.2760/31977 (online), JRC122303. Disponibil la <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/how-families-handled-emergency-remote-schooling-during-covid-19-lockdown-spring-2020>